

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

Quæstio II. De loco & motu locali Angelorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

QVÆSTIO II.

De loco, & motu locali Angelorum.

S. Thomas I. p. q. 52. & 53.

Absoluetur hac quæstio octo dubitationibus. I. An, & quomodo generatim Angelus sit in loco extrinseco. II. An habeat etiam aliquod vbi intrinsecum, & quale; & an etiam necessarium sit in loco. III. Per quidnam formaliter sit in loco. IV. Vtrum Angelus simul possit esse in pluribus locis; an potius necessario sit in vno tantum loco, & quidem sibi adequato, certone modo figurato. V. Vtrum plures Angeli simul esse possint in eodem loco etiam adequato. VI. An & quæ ratione generatim Angelus possit moueri localiter; & quidnam motus localis ei superaddat; aliquidne intrinsecum, an solam denominationem extrinsecam. VII. Vtrum Angelus possit moueri ab extremo ad extremum, seu quod idem est, ad locum distantem, sine transiitu per medium. VIII. De velocitate motus Angelici: & speciatim an & quæ ratione Angelus moueri possit in instanti; maxime ad locum distantem.

DUBIVM I

An, & quo modo generatim Angelus sit in loco extrinseco.

S. Thom. I. p. q. 52. a. 1.

Recte Sanct. Thomas, post naturam Angeli explicatam quæst. 50. & 51. mox q. 52. & 53. agreditur tractationem de loco, motuque locali eiusdem, etiam ante tractationem de intellectu & voluntate Angeli, quia magis generalis, magisque necessaria rerum creaturarum proprietas seu affectio est, esse in loco, & moueri posse localiter, quam velle aut intelligere. Quod vero ad præsens dubium spectat, vocatur locus extrinsecus, corpus aliquid, seu corporeus locus, cum quo Angelus per distantiam simul est in eodem spatio: & præcipua quæstio est, vtrum Angelus sit in loco vere ac proprie. De intrinseco vero vbi, quod idem circa existentiam in loco considerari potest, agetur dubio sequenti.

Assertio I. Angelus potest esse, & est aliquo modo in loco. Ita communis & certa Theologorum sententia, cum Magistro in 1. distinct. 37. & lib. 2. dist. 2. & cum S. Thoma hic quæst. 52. artic. 1. & in 1. dist. 37. quæst. 3. artic. 1. vbi in contrarium refert Philosophos, qui dixerunt, *Intelligentias vel Angelos nullo modo esse in loco. Hæc autem opinio*, inquit Sanct. Thomas ibidem, *hæretica est*. Constat enim ex scriptura passim, Angelos in loco existere, & ex eo moueri, vt dicemus. Refertur huc potest illud. Apoc. 12. v. 8. *Neque locus inuentus est eorum amplius in celo*. Et si iuxta veriore explanationem Augustini homil. 9. in Apocal. item Bedæ, Anselmi, glossæ ordinariæ, & S. Thomæ ad litteram, eo loco non describitur bellum inter Angelos bonos & malos, sed inter draconem & Ecclesiam; ita vt per locum intelligatur potestas in homines iuxta illud Eph. 4. v. 27. *Nolite loca dare diabolo*. Ratio est. Quia omne quod est, & ubique non est, sed hoc vniuerso continetur, definitur aliquo loco, vt pluribus dicitur assert. 7. Explicatione proinde & limitatione indiget, quod Boetius lib. de heb-

dom. apud S. Thomam hic cit. artic. 1. relatus, dixit, *Communem animi conceptionem apud sapientes esse, incorporalia in loco non esse*: nimirum in loco physico, iuxta assert. 4.

Assertio II. Angelus vere, & non solum abusive est in loco. Ita ex communi & certa assertit Vasquez disputat. 187. cap. 1. vbi cum retulisset quorundam sententiam, Angelos vere & proprio loco corporeo secundum substantiam præsentem nunquam esse, sed abusive, quod suo tempore quosdam sensisse, testatur Mirandulanus Apolog. 1. de descens. animi. Christi ad inferos, & plane etiam re ipsa sensit Hieronymus tractat. de motu Angeli quæst. 1. artic. 1. & alii apud Durandum in 1. dist. 17. quæst. 1. num. 22. qui dixerunt, Angelum esse tantum in loco, eo modo, quo causa dicitur esse in effectu: subiungit Vasquez, *Cæterum Catholica sententia est, Angelos posse vere esse in loco secundum suam substantiam præsentem; & oppositum affirmat, hæreticum esse S. Thomam in 1. dist. 37. quæst. 1. artic. 1.* Ita Vasquez; qui pro eadem doctrina allegat omnes cæteros Scholasticos. Ratio est. Tum quia si Angeli non vere, sed solum abusive sunt in loco, etiam non vere, sed solum abusive mouebuntur loco: quod est absurdum.

Neque vel Augustinus, vel Sanctus Thomas vtpiam dixerunt, Angelos solum esse abusive in loco; sed ille quidem hoc asseruit de Deo in lib. 83. qq. q. 20. De Angelis vero libro 8. Genes. ad lit. capite vigesimo sexto ait: *Deum mouere creaturas corporales per tempus, & locum, spirituales autem per tempus, &c.* quasi non etiam moueantur per locum: sed intelligit comparatè, locum mensurantem locatum, vt in corporibus accidit.

Sanctus Thomas vero in 1. sent. loco citato ad 1. ita loquitur: *Dicendum, quod locus est nomen mensuræ, & esse in loco proprie significatur, vt esse in mensura;*

Et sic nulli rei in corpore convenit in loco esse, scilicet ut in loco: sed tamen alicui rei corporee convenit esse in loco, non ut in loco, sed sicut operans in operato, vel sicut forma in materia. Unde etiam Angelus localis dicitur non nisi secundum quid, in quantum scilicet habet aliquid simile rei locali, ut scilicet determinetur ad hunc locum potius, quam ad illud. Et itidem ad 2. ait: quod esse in loco, ut in loco, non convenit Angelo, nisi per accidens, in quantum scilicet corpus assumptum, vel corpus cui per operationem applicatur, in loco est. Et ad 4. Non reputet, inquit, inconveniens, quod Angelus sine loco esse possit, & non in loco, quando nullam operationem circa locum habet: nec est inconveniens, ut tunc nunquam, vel in nullo loco esse dicatur. Ita S. Thomas.

7 Quæ quidem fateor durius dicta esse, sed existimo tamen, S. Thomam in 1. parte citat. quæstion. 52. artic. 1. tacita quadam retractatione modum loquendi emendasse. Si quidem ibidem absolute pronunciat, Dicendum, quod Angelo convenit esse in loco. Et rursum: Per applicationem, inquit, virtutis Angelicæ ad aliquem locum qualitercumque, dicitur Angelus esse in loco corporeo. Et quamvis ibidem quoque asserat, æquivoce dici Angelum esse in loco, & corpus; non tamen negat, utriusque suo modo id vere convenire: sicut etiam substantia & accidens est ens æquivoce, (secundum analogiam) & tamen intermixtum; vere est ens. Porro Caietanus quæstion. 52. art. 1. ait quidem, Angelos non esse proprie in celo Empyreæ, (quia in eo scilicet nihil ad extra operantur) sed abusive & metaphorice; verum non negat intermixtum, alibi vere esse in loco. Cætera quæ obijci possunt, solum probant, Angelum non esse in loco physico, seu Aristotelico, qui corporis naturalis proprius est, ut mox dicitur assert. 4.

8 Assertio III. Cum addito recte dici potest, Angelum existentem in hoc universo proprie esse in loco extrinseco, & non tantum improprie; loquendo nimirum de loco late, prout dicit substantiam aliquam corpoream, in qua Angelus simul existat, seu cui Angelus secundum substantiam intime præsens sit. Colligitur ex Vasquez loc. cit. dum contra quosdam defendit, Angelum vere esse in loco, & non abusive, seu ut ipsos loquentes retulerat, non improprie tantum. Si enim improprie solum in loco diceretur esse, abusive tantum in loco esset. Eodem sensu Suarez hic lib. 4. cap. 1. num. 2. ait: simpliciter dicendum esse, si per esse in loco tantum significetur esse realiter præsentem & indistantem ab aliquo loco, etiam corporeo, sic omnino dicendum esse, Angelos posse esse in loco. Et infra num. 5. ait: Quia verba illa, secundum communem Ecclesiæ usum, à scripturis desumptum, hæc habent significationem, quando de Angelis dicunt, esse alicubi, ideo assertio posita simpliciter vera & Catholica est. Et cap. 2. num. 13. docet, Vbi Angelicum esse sub eodem genere uniuoco, cum Vbi corporeo; ac simul exemplo etiam temporis, aliorumque nominum probat, ea quamvis primo ad res corporeas significandas fuerint imposita, proprie tamen etiam de incorporeis dici: sicut etiam Sanctus Thomas 1. p. quæst. 67. artic. 1. ait: nomen luci proprie in spiritualibus dicitur.

9 Vnde sumitur ratio. Quia proprie esse in loco, generatim loquendo, recte dici potest, quod secundum suam substantiam ita est præsens siue indistans

ab aliquo loco, ut non sit simul ubique; siue locus sit physicus, & strictè acceptus, siue latè. Imo quamvis locus solum improprie dicitur esse, tamen in eo proprie esse dici posset Angelus, per eandem indistantiam seu præsentiam substantiæ suæ: sicut aures proprie dici possunt esse in celo aereo; hoc est, in aère, etiã aër improprie solum celum dicitur: nimirum ut vocula proprie appellet, esse in, non autem ipsum locum, &c. Et confirmatur. Nemo enim facile negat, corpus gloriosum in caelis existens, proprie esse in loco; & tamen non est in loco Aristotelico; quia non est in superficie corporis, sed penetratiue in ipso corpore. Contrarium tamen cum nonnullis asserit Gregorius de Valentia, hic quæstione tertia punct. 3. sed plus non probat, quam Angelos non esse in loco commensuratiue, seu in loco physico, ab Aristotele 4. Physic. definitio; & fortè etiam, non esse in loco proprie simpliciter & absolute loquendo, uti etiam Sanctus Thomas in primum sententiarum loquentem vidimus.

10 Assertio IV. Rectè tamen etiam dicitur, Angelum, respectu corporis, esse in loco extrinseco solum æquivoce, siue analogicè. Ita Sanctus Thomas citat. prim. sent. & hic quæstione quinquagesima secunda articulo primo, & videtur communis. Ratio est. Tum quia sicut corpori solido, & ipsi superficiæ nihil est commune uniuoco, ita etiam ratio loci extrinseci & corporei, solum analogicè communis videtur loco Angelico, & loco naturali seu physico corporum. Tum quia esse in loco, corporis, & Angeli, plurimum inter se differunt. 1. Quia corpus commensuratur & coextenditur loco, non Angelus. 2. Corpus habet situm in loco, non Angelus. 3. Corpus naturale, continetur à loco etiam proprio, ratione superficiæ ambientis; Angelus autem seu substantia incorporea virtute contingens rem corpoream, continet ipse, & (proprie) non continetur ab ea: sicut anima est in corpore, ut continens, & non ut contenta, inquit Sanctus Thomas loco citato. Quod tamen ex parte ad modum loquendi pertinet; quia loquendo de loco communi, non malè dici potest, Angelum eo loco, puta celo, vel aère, &c. contineri; quia reuera locus hic excedit præsentiam Angeli; ut etiam loquitur Alensis infra citandus. 4. Locus naturalis corporis ad se quasi trahit & conseruat corpus; non locus Angeli Angelum. 5. Proinde corpus saltem corruptibile dependet quodammodo à loco, saltem ratione influxus cælestis, qui in vacuo cessaret; Angelus per se nullo modo dependet à loco, sicut nec supremum cælum.

11 Ex quibus differentiis, quod ad ipsam rationem loci attinet, prima, secunda, & tertia videtur magis formalis; quia in loco magis proprie est illud, quod commensuratur, continetur, & ambitur loco; quam illud, quod quasi penetratiue & per intimam coexistentiam est in altero: quo fit, ut etiam corpus beati in caelis existens minis proprie sit in loco, saltem adæquato & proprio; non enim est in superficie ambiente, ut dictum. Eodemque sensu Damascenus libro primo de fide capite decimo septimo dixit, Angelum intellectualem modo adesse loco, in quo esse dicitur.

dicitur: quia nimirum modo indiuisibili est in loco totus in toto, & totus in qualibet parte, vt bene Vasquez disput. 187. num. 5.

12 **A**ssertio V. Angelus non est vbique, sed quisque proprio & certo loco definitur; ac proinde est in loco non quidem circumscriptiue, sed definitiue. Hęc assertio est communis, & certa contra Durandum in 1. dist. 37. part. 2. q. 1. & 2. qui vt bene expendit etiam Suarez hic lib. 4. c. 1. n. 9. planè significat, Angelum simul esse substantialiter (etiãsi Durandus illam presentiam vocet ordinis) vbicunq; operari potest, siue simul, siue successiue; adeoque in omnibus corporibus vniuersi, quamuis illa porro semper multiplicarentur. Vnde etiã q. 2. colligit, Angelum proprie non moueri localiter; ita vt transferatur de loco ad locum; quia non est in loco circumscriptiue, neque definitiue; sed simul est in omni loco, in quo esse potest. Quæ sententia, vt ait Suarez n. 12. sine dubio est plus quam temeraria, & communiter erronea iudicatur.

13 **R**atiõ est. Tum quia Scriptura soli Deo immensitatem & omnipresentiam tribuit, vt suo loco dictum. Tum quia eadem Scriptura, & SS. Patres passim dicunt, Angelos moueri localiter; & vno loco deserto, esse in alio, vt dicitur dubio quinto. Tum quia idem conuincit ratio: Vis enim existendi in loco sequitur perfectionem essendi; ac proinde nulla creatura potest esse immensa, adeoque nec omniprensens in locis multiplicatis in infinitum, nisi infinita; etsi nescio quare Sanctus Thomas 1. sent. loco citato, hanc rationem videatur habuisse pro infirma.

14 **H**inc autem colligitur posterior pars assertionis; quia esse circumscriptiue in loco, est commensuratum loco; ita vt totum locatum toti loco, & pars parti respondeat. Definitiue autem esse in loco, est ita esse in aliquo loco; vt simul non sit vbique, aut alibi; etiãsi res locata interim loco non coextendatur, quia non est quanta. Neque vllius momenti sunt rationes Durandi in contrarium allatæ.

15 **D**icuntur tamẽ etiam aliquando Angeli loco circumscripti, vt loquuntur Damascenus 2. de fid. capite 3. Athanasius epist. ad Serap. Theodoretus q. 3. in Genes. Gregorius 1. Moral. capite 27. & homil. 34. in Euang. Sed non alio sensu, nisi quia certo loco definiuntur & limitantur; vt ex communi rectè Vasquez cit. disputatione 187. capite 1. Auverro & qua ratione Angelo necessariõ conueniat esse in loco extrinseco, dicitur dubio seq. assert. 6.

D V B I V M II.

Vtrum Angelus habeat etiam aliquod vbi intrinsecum, & quale, & an etiam necessariõ.

S. Thomas 1. p. q. 52. a. 1.

1 **A**ssertio I. Angelus existens in loco, habet etiam intrinsecum vbi, seu intrinsecum modum presentiam, substantiam ipsius Angeli immediatè afficientem, & ex natura rei ab ea distinctum; sine quo existere in loco non potest. Ita ex instituto docent

& probant Molina hic q. 52. a. 1. disp. vii. memb. 5. Suarez Metaph. disp. 51. sect. 3. & 4. & hic lib. 4. c. 2. & sequitur Albertinus tom. 2. predic. Quant. coroll. 15. dub. 1. 3. & 4. vbi citat etiam Scotum in 2. dist. 2. q. 6. Basileum eadem dist. q. 3. a. 2. Richardum in 7. distinct. 37. art. 2. quæst. 1. nec immeritõ, vt dicemus. Eandem assertionem ex recentioribus sequuntur Pesantius & Malonius, quos citat Suarez cit. cap. 2. num. 4.

2 **E**x antiquioribus autem Theologis, tamen res hæc ex instituto ab eis non fuit disputata, idem significat Richardus in 1. dist. 37. a. 1. quæst. 1. vbi ait, *Formalis applicatio Angeli ad locum est simulitas sua cum loco, vel cum re existente in loco.* Item Henricus quodlib. 2. quæst. 9. dum docet, existentiam Angeli in loco non esse operationem in corpore, nec passionem Angeli à corpore, nec esse nudam substantiam Angeli. Item Alensis 2. part. quæst. 32. memb. 1. dum concludit, posse dici, Angelum non esse in loco, nisi quia est presentis loco; sine dependentia ab ipso; licet antea hac de re obscure fuerit locutus, vt bene expendit Suarez hic lib. 4. cap. 2. n. 16. Fauent etiam Bonauentura in 2. dist. 2. part. 2. art. 2. quæst. 1. Scotus dist. 2. q. 6. Gabriel q. 2. a. 2. Ariminenis q. 2. art. 2. Marsilius in 2. q. 2. a. 2. quatenus aiunt, Angelos esse in loco per suam substantiam; nempe tanquam per fundamentum & subiectum eius rationis, per quam Angelus formaliter est in loco.

3 **C**ontrarium tamen sentit Vasquez disp. 188. capite 7. qui negat eiusmodi vbi Angelicum; in ipsa Angeli substantia inherens; ratus, Angelum non posse per se immediatè esse in loco; sed solum per aliquem modum vniõis realis ad corpus, cui per indistantiam coniungitur; ratione cuius modi dicitur Angelus esse in loco, itemque realiter presentis vel absens, siue distans esse ab aliquo loco vel corpore, vt dub. 3. dicitur & refellitur. Aduersarij etiam huic assertioni videntur illi, qui docent, Angelum solum esse presentem loco per actionem transeuntem, aut applicationem potentiam ad illam; aut alium modum voluntariõ Angeli: qui proinde etiam sentiunt, Angelum posse esse nullibi presentem, vt dicemus.

4 **P**robatur vero assertio eõmuni ratione, qua idem, seruata proportione, probatur de corporibus, Quia Angelum v. g. esse in hoc, vel illo loco, est effectus aliquis realis positius in rerum natura, ad quem est motus, & qui per motum acquiritur; nec sequitur ex sola existentia talium rerum, puta ipsius loci, & Angeli: Ergo est aliquid reale illis superadditum. Consequentiã probatur. Quia non potest esse, nec intelligi nouus aliquis effectus realis, sine noua forma, vel modo reali: qua ratione etiam de vniõne animæ cum corpore, deque mysterijs Incarnationis & Eucharistiæ Theologi communiter philosophantur; cum illud principium in omni materia, sic per se & ex terminis necessarium, vt bene Suarez hic cit. cap. 2. num. 5. & agnoscit etiam Vasquez loco cit. qui propterea facit, Angelum non esse in loco extrinseco, quin præter ipsum locum, & actionem transeuntem, sit in ipso Angelo aliquis intrinsecus modus accidentalis, & ex natura rei ab eius substantia distinctus, tamen postea hunc modum aliter explicet, vt dictum. Et confirmatur. Quia motus localis Angeli, non minus quam corporum, est

licum, etsi sit spiritualis, adeoque indiuisibilis ex parte subiecti, in ordine tamen ad locum seu spatium, in quo Angelus est, aliquo modo est diuisibilis, & constans ex pluribus partibus entitatibus, ex quibus quasi integratur, & constituitur, atque per spatium seu locum extensum quasi continuatur, & coextenditur, sine vlla ipsius Angeli coextensione. Hanc assertionem late defendit & explicat Suarez Metaph. disputat. 51. num. 36. & disp. 30. num. 49. 50. 51. & in 3. part. tom. 3. disp. 48. sect. 1. & hic lib. 4. cap. 17. & sequuntur multi recentiores, vt ex Vasquez fatetur Albertinus infra; etsi non solum repugnet Vasquez, qui suum etiam illum, quem in Angelo alicubi existentem, constituit modum vnionis realis cum corpore locante, solum dicit esse virtualiter extensum, sed etiam Albertinus citat. tom. 2. Prædicam. Quantit. quæst. seu coroll. 5. dubit. 5. qui itidem docet, Vbi illud Angelic. m., quod vna cum Molina & Suarez asseruerat antea, solum esse virtualiter diuisibile & extensum, formaliter autem plane indiuisibile, non solum in ordine ad subiectum, sed etiam in ordine ad locum seu spatium.

11 Sed probatur assertio primo. Quia pars aliqua huius Vbi potest amitti, vel etiam acquiri, manente reliqua. Vt cum Angelus existens in loco sibi adæquato, suo arbitratu, vt potest, minorem locum seu spatium occupat, vel eum existens in loco in adæquato, maiorem locum seu spatium occupat. Sitenim V. G. Angelus existens in loco quadripalmari, & contrahat se ad duos palmos, tunc ergo quando præsentia Angeli definit esse in duobus palmis; aut pars tantum aliqua ipsius vbi, quæ nempe duobus palmis respondebat, definit; aut nihil ipsius Vbi definit; sed manet totum vbi indiuisibile, sicut erat antea, aut totum vbi indiuisibile definit; & producit aliud de nouo adæquatum duobus palmis: non enim datur quartum. Si primum dicatur, habetur intentum. Secundum dici non potest. Quia si totum vbi maneret, tum Angelus esset in eodem loco adæquato, in quo erat antea: si quidem effectus quasi formalis & immediatus ipsius Vbi, est actualis, vt ita dicam vbiificatio; quæ cum nunc sit diuersa à præcedenti, impossibile est, vt Vbi sit plane idem & immutatum. Tertium etiam dici non potest; tum quia per se incredibile est, cessante Vbi ipsius Angeli, in parte solum aliqua loci, eo ipso cessare & definere totum Vbi, etiam in ea parte loci, in qua adhuc Angelus permanet. Tum quia inde sequeretur, si Angelus se contrahat successiue, futurum, supposita communi Philosophia, vt tunc corrumpantur & producantur infinita Vbi indiuisibilia, vnum immediate post aliud, quod plane est absurdum; si quidem inde etiam ulterius sequeretur, futura esse infinita instantia imediata, quandoquidem vnumquodque eiusmodi Vbi habet durationem suam intrinsecam indiuisibilem, nec vllum est assignare tempus vel instans, in quo non acquiratur nouum Vbi.

12 Secundo, simile argumentum fieri potest de motu Angeli continuo. Potest enim Angelus moueri motu continuo, vt supponimus. Ergo vel successiue acquirat Vbi extensum in ordine ad locum; vel in quolibet instanti temporis totum Vbi simul

amittit, & aliud nouum Vbi acquirat: Sed hoc fieri non potest, nisi infinita vbi, per infinita instantia sibi immediate succedentia, acquirantur. Si enim vel in vno instanti non acquiratur nouum Vbi priori corrupto; Ergo aliquantillo tempore intermedio non erit motus, sed quies; imo cum non sit maior, aut alia ratio de vno instanti intermedio, quam de alio; si in vno instanti intermedio non acquiratur nouum Vbi indiuisibile & adæquatum toti Angelo, in nullo acquiratur: vnde sequitur, nullum penitus nouum vbi eo motu ab Angelo posse acquiri. Quia cum vbi hoc Angelicum actu sit plane indiuisibile, fieri nullo modo potest, vt successiue vel in tempore acquiratur; sic enim alia pars post aliam acquireretur: Ergo fatendum est, in motu continuo Angeli successiue acquiri & amitti, aut Vbi extensum in ordine ad locum; aut infinita vbi totalia, adæquata & indiuisibilia, acinter se plane distincta ac diuersa: quod est absurdum.

13 Ad hoc vtrumque argumentum respondet, Albertinus loc. citat. concedendo, quod in motu continuo Angeli infinita indiuisibilia Vbi producantur & corrumpantur. Sed inde, inquit, nullum sequitur absurdum: eo quod hoc Vbi Angelicum, sicut est formaliter indiuisibile, & virtualiter diuisibile in ordine ad locum, habeat etiam suam durationem proportionatam, formaliter scilicet indiuisibilem, & virtualiter diuisibilem; ita vt quodlibet vbi duret per aliquod tempus indeterminatum, sicut duraret pars extensa ipsius vbi, si daretur vbi extensum. Sed hæc responsio minime satisfacit; tum quia admittit in rebus successiue infinitum actu; idque actu etiam ac reipsa successiue per transitum: quod est impossibile, vt suo loco dictum. Tum quia implicat contradictionem, vt si motus, aut extensio localis Angeli sit continua, idem plane Vbi vilo tempore etiam indeterminato permaneat; cum in quolibet non solum tempore, sed etiam instanti temporis, acquiratur aliquod nouum Vbi: si enim hoc non fieret; iam aliquo tempore intermedio esset quies, ac proinde motus non esset continuus, quod est contra hypothesin.

14 Tertio. Sicut se habet vnio spiritualis animæ rationalis ad corpus, ita se habet Vbi Angelicum ad locum, vt communiter concedunt etiam oppositæ sententiæ auctores: sed vnio hæc, licet in se & ex parte subiecti siue animæ spiritualis sit, tamen in ordine ad corpus est diuisibilis: quia cum brachium V. G. homini abscinditur, pars huius vnionis, cum ipso brachio, destruitur: reliqua autem vnio cum reliquo corpore permanet. Item cum homo per augmentationem siue diminutionem etiam continuam crescit aut decrescit, non continuo tota vndiquaque noua & indiuisibilis vnio cum toto corpore producit, vel amittitur; sed pars post partem: alioquin aut continua esse non poterit ea mutatio, contra communem Philosophiam; aut sequeretur, infinitas eiusmodi vniones per infinita instantia sibi immediate succedentia fuisse productas; quod plane est absurdum, ex dictis. Idem argumentum fieri potest de simili vnione vel præsentia corporis Christi cum speciebus.

15 Ad hoc argumentum Respondet Albertinus loc. citat. hæc duo exempla, nihil probare. *Dicitur enim, inquit, quod quando anima desinit informare (v. nam partem corporis); vel quando corpus Christi desinit esse in aliqua parte hostiæ, tunc totum vbi corrumpitur, & producit aliud de nouo. Sed hoc plane videtur incredibile, vt dictum.*

16 Contra nostram vero sententiam obiicitur, quod in ipsis terminis videatur implicare, vt res spiritualis sit extensa in ordine ad locum, præsertim si ex parte subiecti non sit extensa; cum vnaquæque forma det effectum & rationem suam formalem suo subiecto, quam habet. Respondetur, id non esse impossibile; quod ostenditur variis exemplis. Tum quia spirituali qualitati non repugnat compositio & diuisibilitas secundum intentionem; imo nec secundum extensionem (in habitibus) in ordine ad obiecta. Tum quia non repugnat vnioni animæ in ordine ad corpus, vt dictum. Tum quia si Angelus esset in pluribus locis discretis in adæquatis, vt absoluta saltem DEI potentia fieri posse nemo negauerit, haberet sane in eodem subiecto indiuisibili plura eiusmodi vbi partialia re ipsa distincta: sicut etiam corpus Christi in diuersis locis, sub diuersis speciebus existens, habet plane diuersa eiusmodi vbi partialia: Ergo non repugnant etiam in eodem subiecto plura eiusmodi partialia vbi in ordine ad diuersas partes loci seu spatii. Nihilominus enim vbi hoc suam rationem formalem, quam habet, etiam communicabit subiecto; non quidem faciendò, vt illud in seipso etiam immediate sit extensum, in ordine ad locum; hoc enim proprium est quantitatis præstare: sed vt habeat vbi extensum, in ordine ad locum; cum tamen ipsum subiectum, secundum entitatem suam, indiuisibiliter sit totum non minus sub qualibet parte huius vbi, quam in qualibet parte loci seu spatii.

17 Assertio VI. Angelus existens in hoc vniuerso, necessario est in loco, etiam extrinseco & corporeo: nec vero vsquam, aut vilo modo existere potest absque illo intrinseco modo præsentis seu vbi localis. Primam partem tradunt Alensis 2. part. quæstione 3. mem. 1. vbi dicit, Angelum necessario *intra locum aliquem corporeum contineri.* Idem sentit Durandus citat. quæstione secunda, & aperte hic Molina loc. citat. Suarez libro quarto, capit. tertio, numero tertio, & capit. sexto, numero 14. & Albertinus tom. 2. Præd. Quant. coroll. quinto, dubio primo, & videtur communis; tamen contrarium, vt vidimus, asserant Sanctus Thomas in 1. sent. loc. citat. & cum eo nonnulli Thomistæ alii, qui docent, Angelum esse in loco per solam operationem transeuntem, vt dicemus dubio sequenti. & præter hos etiam Vasquez disputat. 188. cap. septimo. Probatur & declaratur assertio. Quia Angelus est in loco extrinseco, per ipsam intimam præsentiam, seu instantiam substantiæ suæ ab eo loco, ex dictis: at vero supposita lege Dei ordinaria, & conditione præsentis vniuersi, Angelus in hoc vniuerso existens, necessario est per suam substantiam indistans, adeoque præsens alicui loco extrinseco & corporeo; siquidem vacuum nullum in hoc vniuerso datur; nec est vllum spatium sine corpore; Ergo vbi vbi existat Angelus, in hoc vni-

uerso, necessario est in aliquo loco corporeo extrinseco.

18 Addit Alensis, & consentit Suarez capite secundo. numero decimo, nec posse quidem Angelum, secundum ordinariam Dei legem, extra vniuersum hunc mundum se constituere; etsi sua natura posset, nisi ordo vniuersi à Deo constitutus, siuelex Dei extrinseca obstaret; de quo dubito; quia sicut Angelus natura sua non potest discontinuare inter se corpora; constituendo vacuum; ita etiam forte non potest se, aut aliquid aliud, per naturæ vires, extra totum vniuersum in nihilò, vt ita dicam; constituere; propter eam, quam vniuersum ipsum, omnesque eius partes sua quasi natura postulant, vnionem & conjunctionem.

19 Secundam partem tradunt Molina, Suarez, Albertinus loc. citat. & indicat Alensis loc. citat. & fauent alii eius modi assertores, contra Vasquez, qui putat, Angelum posse suo arbitratu se absoluerè ab omni modo præsentis localis, non tantum in particulari, sed etiam vniuersim, vt dicemus, & ex instituto refellemus dub. sequenti. Ratio assertionis breuiter est. Quia sicut existere absque duratione, aut durationis momento, nihil potest; nec motus esse sine tempore; ita existere substantia creata non potest nisi alicubi, seu cum habitudine ad locum, seu loci spatium, cui aliquo modo adæquetur; multo minus esse alicubi potest, nisi per vbi; seu modum illum intrinsecum ad vbi spectantem. Tum quia vbi illud, ex dictis, non dependet à loco extrinseco; potest enim esse & permanere idem vbi, etiam mutato, imò penitus sublato loco extrinseco; modo ipsum mobile sit immotum: Ergo siue Angelus sit, vel constituatur intra hoc vniuersum, siue extra, vt reuera esse potest, vbi que tamen eodem modo habebit suum illud vbi intrinsecum. Plura Suarez hic capit. octauo, num. 13.

Idem indicant Aristoteles 4. Physic. capit. 1. vbi sentit, ea quæ sunt, esse alicubi. Et Tullius Tusc. 1. air; *Id quod est, nusquam esse non potest.* Et Hilarius capit. quinto in Matth. dicit, *Omne quod creatum est, alicubi esse;* vt bene Molina loc. citat. Nec obstat, quod Angelus suo arbitratu desererè potest hoc vel illud vbi; sæpe enim accidens aliquod particulare in indiuiduo à subiecto potest separari; non tamen vniuersim; vt hæc vel illa figura à quantitate; non tamen omnis figura; hæc vel illa intensio à qualitate, non tamen omnis. &c. hic vel ille locus à corpore, non tamen omnis.

Obiicit contra traditam hæc tunc doctrinam. Sicut se habet res ad *Quando*, seu durationem, & esse in tempore, ita etiam ad *vbi*, seu esse in loco; sed neque duratio, saltem permanens, neque esse in tempore; dicit modum intrinsecum à parte rei distinctum ab ipsa existentia rei; Ergo neque *vbi* est modus intrinsecus à parte rei distinctus ab existentia rei. Maior probatur. Quia duo illa prædicamenta *vbi* & *Quando* ab Aristotele & Philosophis inter se quasi ex æquo condistinguuntur; & Esse in tempore, & Esse in loco, simili modo & ratione de re prædicari videntur. Minor de duratione à parte rei non distincta ab existentia rei videtur communior in Philosophia sententia; quam speciatim tradunt Ockam in 2. quæstione, 10. Gabriel in 2. dist. 2.

quæst. 1. art. 1. Suarez Metaph. tom. 2. disputat. 50. sec. 1. num. 5. & significant Scotus in 2. d. 2. quæst. 1. Bassolis quæst. 1. art. 3. Capreolus q. 2. art. 1. & 3. & Soncinnasibidem.

Respondeo primo, minorem non esse certam. Primo enim fatendum est, saltem durationem rei successivam, scilicet motum & tempus intrinsecum, esse aliquid à parte rei distinctum ab ipsa existentia rei permanentis, quæ mutatur aut tempore mensuratur, puta motum & durationem nutritionis, augmentationis, ab ipsa existentia animalis quod nutritur & augetur. Secundo valde probabile est, ipsam etiam durationem permanentem cuiusque rei, ab ipsa re seu existentia rei, à parte rei, seu ex natura rei esse distinctam. Ita docent Richardus in 2. distin. 2. q. 1. a. 1. Mairon q. 2. Argentina quæstion. 1. articu. 1. quos sequuntur Conimbricenses lib. 4. Physic. cap. 14. quæst. 2. artic. 2.

Ratio est. I. Existentia rei esse potest sine duratione; ut si res in instanti per primum sui esse incipiat, & simul in eodem instanti per vitimum sui esse desinat, ut fieri posse, contra Ariminensem, alibi diximus, & concedit etiam Suarez tom. 1. Metaph. disput. 19. sec. 9. num. 8. II. Vtraque habet conceptum primo intentionalem, plane diversum, quorum unus non est alius, nec includit alium: quia ratio existentie solum in eo consistit, ut res sit extra suas causas; duratio vero moram & perseverantiam eiusdem existentie significat. III. Sicut hoc vel illud Vbi est separabile à re, non tamen omne Vbi; ita etiam hæc vel illa, tanta vel tanta duratio est separabilis à re & existentia rei: esto duratio uniuersim non esset separabilis ab existentia rei. IV. Existentia & duratio sine æternitate Dei distinguuntur inter se, virtute, ut suo loco dictum: Ergo existentia & duratio rei creatæ inter se distinguuntur à parte rei. V. Si tempus non distingueretur à parte rei ab existentia, tunc non posset poni in prædicamento; siquidem existentia per se in prædicamento non ponitur.

Nec obstat, quod creatio & conseruatio rei à parte rei non distinguuntur; cum tamen creatio tendat formaliter in existentiam rei; conseruatio autem in eiusdem rei durationem. Respondetur enim negando eam esse rationem creationis & conseruationis. Vtraque enim formaliter tendit in existentiam rei, hoc solum discrimine, quod creatio cum nouitate essendi, conseruatio sine nouitate essendi; quæ sola connotatione extrinseca differunt. Dices. Existere in unico solū instanti, non est aliquid à parte rei distinctum ab existentia. Ergo nec duratio. Respondetur negando consequentiam, quia duratio dicit modum existentie, rei existentis superuenientem; non autem sola existentia per unicum instant.

Quia tamen etiam opposita sententia probabilis est, & multis forte magis probatur; responderi potest secundo, discrimen esse inter Vbi & durationem. Nam Vbi per se est terminus motus localis distincti ab ea mutatione, quæ res producitur: duratio vero non est per se terminus alicuius eiusmodi motus; ac proinde ratio nulla est, cur hæc ab existentia à parte rei distingui dicatur. Deinde duratio solum dicit, perseverantiam & permanentiam ipsius existentie: permanentia verò rei prioris, ut sic, non dicit aliquam mutationem eius rei; sed potius constantem & im-

mutatum statum seu conditionem: acquirere autem hunc vel illum locum, cum idem sit, quod moueri localiter, dicit intrinsecam mutationem rei existentis superuenientem. Nec obstat, quod res in prima sui creatione vel productione est in loco & acquirit locum absque mutatione locali. Nihilominus enim, quia id ipsum esse in loco, ex se & sua natura potest esse terminus motus localis rei existentis superuenientis, satis patet, id esse aliquid à parte rei ab ipsa existentia distinctum. Adfert quidem Suarez tom. 2. Metaph. disput. 50. sect. 2. num. 19. alias rationes discriminis inter Vbi & durationem rei: sed quæ parum solidæ videntur.

DVBIVM III.

Per quidnam formaliter Angelus sit in loco; seu quæ sit Angelorum ratio existendi in loco.

S. Thom. 1. p. q. 52. a. 7.

Corpora in loco circumscriptiuo formaliter esse per quantitatem, omnes consentiunt; sed per quidnam Angelus, seu substantia alia incorporea, ut anima rationalis, cum sit quantitatis experta, formaliter, proprie & immediate sit in loco, valde controuertitur inter Theologos. Et referuntur hæc de re septem vel octo sententiae, ut fere referunt etiam Gregorius de Valentia quæstione tertia, pun. 2. Vasquez disp. 188 & Suarez hic lib. 4. à cap. quarto, tametsi forte re ipsa non omnes dissentiant, ut dicemus.

Prima sententia est, Angelum esse in loco, per qualitatem, seu proprietatem quandam diuinitus ei superadditam. Pro hac communiter refertur Aletensis 2. part. quæstion. 32. mem. 1. Sed quem, etsi obscurius locutum, Suarez tamen capit. secundum, numero decimo, benigniore sensu explicat, ut per proprietatem illam (non enim vocat qualitatem) solum intellexerit, extrinsecam Dei legem, qua fit, ut Angelus semper aliquo corpore contineatur, ut dub. præced. assert. 6. dictum.

Secunda sententia est, Angelum formaliter esse in loco per operationem transeuntem. Ita docent Egidius in prim. distinct. 37. 2. part. articulo primo quæstione prima. Ferrariensis 3. contigent. cap. 68. & plane videtur olim fuisse sententia Sancti Thomæ in 1. distin. 37. quæstion. tertia, ut retulimus dubio primo, assertionem secunda; siquidem ibidem etiam asserit, Angelum nullibi fore, si nusquam operetur ad extra: quod ita etiam docent citati; referentes etiam pro eadem sententia Sancti Thomæ hic quæst. 52. art. 1. sed immerito, ut dicemus.

Tertia sententia est, Angelum formaliter esse in loco, aut per operationem transeuntem, aut per aliquid instar operationis, seu actiue, seu passiuæ, dum nempe Angelus præest loco, eumque conseruat, aut tuetur &c. Ita docuit Sanctus Thomas quodlib. prim. articulo quarto, & sequitur Capreolus in 2. distinct. 2. quæstione 1. articu. 1. conclus. prim. qui ex Sancti Thomæ ibidem.

ita hanc rem explicat: Dico autem operationem communiter, secundum quod Angelus se habet ad corpus contentum in loco, per modum præsentis, aut ministrantis, aut aliquo modo agentis, aut patientis. Idem docet Piquis Mitandulanus in Apolog. quæstione prima.

5 Quarta sententia est, esse formaliter in loco, per applicationem virtutis qualemcunque ad operandum operatione transeunte. Ita loquitur Sanctus Thomashic quæstion. 52. articulo primo, & præter Caietanum ibidem, ac recentiores Thomistas, sequitur etiam Albertinus tom. 1. princip. 1. coroll. 16. numero 9. qui id explicat de applicatione virtutis saltem potentiali. Idem docent Argentina in 1. distinct. 37. quæstion. 1. & 2. & Goffredus quodlib. 8. quæstion. 13. apud Scotum infra. Requiritur autem ea applicatio virtutis secundum Caietanum, notitiam practicam de aliquo operabili.

6 Quinta sententia est, Angelum immediate per suam substantiam esse in loco; seu communi & vniuersali, vt docet Durandus in prima distinct. 37. part. 2. quæstione prima, iuxta dicta dub. præcedent. assert. 5. seu proprio & determinato; vt docent Bonauentura in 1. distinct. 37. articulo primo quæstione prim. & in 2. distinct. 2. part. 2. artic. 2. quæstione prima. Scotus in 2. distinct. 2. quæstione sexta. Gabriel distinct. 2. quæstione secunda, articulo secundo. Ariminenis quæst. 2. artic. 2. Marfilus in 2. q. 2. art. 1.

Sexta sententia est, Angelum omnibus his modis posterioribus quatuor esse in loco, diuersa tamen ratione, iuxta ea, quæ inferius dicentur. Ita Gregorius de Valentia hic citat, quæstione tertia. pun. 2.

7 Septima sententia est, Angelum nulla ratione ex prædictis esse in loco; sed modo aliquo absoluto, addito substantiæ Angeli, & ex voluntate ipsius pendente, vt pro libito possit eo penitus carere: quo nempe ipse Angelus realiter coniungatur alicui corpori, ratione cuius ipse secundario in loco sit, quique diuersus sit ab ipso modo propinquitatis secundum locum, seu præsentiam localis; & proinde inuariatus maneat, etiam si varietur distantia Angeli à fixis partibus mundi. Ita Vasquez citat, disputat. 188. capit. 7. qui putat, idem indicare Henricum, quodlib. 2. quæst. 9. dum confutat aliorum sententiam dixit, Angelum non posse esse in loco nuda sua substantia. Sed quod dictum melius iuxta sequentem sententiam intelligitur.

8 Est igitur octaua sententia, Angelum formaliter esse in loco per vbi seu modum intrinsecum, dub. præced. explicatum, & in ipsa substantia Angeli immediate inhaerentem, qui moto Angelo etiam ipse mutetur & desinat, alio tamen succedente. Ita Suarez in Metaph. disputat. 40. & hic libro quarto cap. 7.

Vt autem nostram de hac re sententiam explicemus; proponemus prius aliquot assertiones negatiuas aliquibus ex relatis sententiis oppositas, deinde alius subsequenti conclusionibus, præmissa aliqua notatione, veriore sententiam breuiter declarabimus & confirmabimus.

9 Assertio I. Angelus non est in loco, per aliquam

qualitatem, vel proprietatem, præter aut supra naturam ipsi, seu corpori in quo est, à Deo communicatam. Ita communis & certa sententia Doctorum, contra primam superius relatum. Ratio est manifesta. Quia Angelus naturaliter acquirit & mutat locum. Quare etiam oppositam Alensensententiam eo modo intellectam Suarez capit. secundo, numero decimo, valde absurdam & intelligibilem iudicat, sed qui simul, vt dictum, Alensem in meliorem sensum interpretatur.

10 Assertio II. Angelus etiam non est in loco, per solam operationem transeuntem, seu virtutem operatiuam ad extra, eiusue applicationem ad operandum. Ita contra secundam, tertiam, & quartam sententiam, omnes auctores pro quinta, sexta, septima, & octaua sententia relati. Probatur. Quia etiam si Angelus nihil operetur ad extra, nec statuat operari; imo per impossibile nec possit quicquam operari, erit tamen in loco, dummodo suam retineat entitatem & substantiam, per quam indistans seu præsens sit alicui loco, seu corpori ipsius vniuersi. Quod adeo certum habuisse ferunt Doctores Parisenses, referente Henrico, loc. citat. Molina quæstion. 52. articulo primo. & Vasquez disputat. 188. cap. sexto, vt contrariam sententiam vocant errorem. Accedit quod ita anima etiam Christi olim apud inferos, & animæ beatorum nunc in cælis vere existunt, vbi tamen ad extra forte nihil, aut non semper operantur: eas vero abusive solum & metaphoricè in cælis esse, vt de Angelis in celo Empyreo existentibus, dixit Caietanus, plane absurdum videtur, ne dicam periculosum.

11 Assertio III. Angelus etiam proprie & formaliter non est in loco, per modum absolutum, à modo præsentiam Angeli in loco distinctum; quo Angelus corpori alicui realiter coniungatur, quique idem ac inuariatus maneat, etiam si varietur distantia Angeli, à fixis partibus mundi. Ita contra septimam sententiam Vasquezii, ceteri auctores omnes, & ex instituto Suarez hic lib. 4. cap. 6. Probatur. I. Quia etiam si Angelus nulli corpori reali vnione, coniungatur, erit nihilominus suam entitatem & substantiam præsens seu indistans ab aliquo corpore, in quo est, adeoque in loco. II. Quia modus ille, quo Angelus coniungitur cum corpore vel mobili, habet se sicut modus, quo corpus aliquod coniungitur vasi vel vesti; qui certe talis non est, vt eius ratione corpus sit in loco. III. Ex opposita sententia sequitur, Angelum realiter mutari, quoties mutato corpore, cui erat coniunctus, alterum ibi succedit, etiam si distantia à polis fixis non varietur: quod plane est absurdum, cum sit independens à corpore, vt bene etiam Suarez capit. octauo numero quinto. IV. Impossibile est, vt distantia Angeli seu corporis, cui vnitus secundum substantiam est Angelus, variata, non varietur modus ille, quo Angelus formaliter est in loco; sicut fieri non potest, vt mutato loci spatio, non mutetur vbi locale corporis. Ratio est. Quia id, per quod formaliter Angelus est in loco, est quasi forma quadam ipsi Angelo essendi in loco; ita vt esse in loco sit formalis effectus eius quasi formæ: sed impossibile est effectum formalem variari, non variata forma; Ergo etiam impossibile est, vt Angelus seu corpus illud cui per indistans-

distantiam coniunctus est, mouetur loco, seu mutet substantiam ad fixas partes mundi, adeoque ut in alio sit loco, & modus ille per quem est in loco, sit inuariatus. Quod si quis dicat, Angelum non mutare locum, etiam si corpus, cui per substantiam suam præsens & coniunctus manet, mutet locum, certe hoc ipso dicit rem impossibilem, & quæ intelligi nullo modo potest; ut bene etiam Suarez libro quarto, cap. nono, numero quinto, præsertim cum concedatur, Angelum eo casu mutare distantiam à fixis partibus mundi. V. Denique hæc sententia loquitur de loco Angeli, velut de vase mobili; quod iuxta Aristotelem tamen & Philosophos, 4. Physic. vtiq; differt à loco; qui ut sic immobilis esse debet. Omitto quod multis Suarez citat. capit. sexto disserit, hunc modum vnionis realis cum corpore, neque esse necessarium, neque secundum naturas rerum, aut ordinariam Dei potentiam possibilem. &c.

12 His præmissis, ut vera sententia etiam affirmate explicetur, animaduertendum est, iuxta ea, quæ docent etiam Molina hic quæstion. 52. articulo primo, disputat. vnic. & Suarez 3. part. tom. 3. disput. 47. & 48. cum quæritur, per quidnam res aliqua sit in loco, posse vel inquiri ipsam causam formalem, seu rationem, qua formaliter res est in loco; qualis quidem in corporibus ex recepta Philosophia, est modus quidam realis, intrinsecus rei locatæ, pertinens ad Prædicamentum Vbi, qui mutatur, quoties res loco mouetur; & est fundamentum relationis propinquitatis seu præsentia: vel propriam & immediatam causam subiectiuam, ac materialem, seu id, quod est immediate susceptiuum illius formæ; cuique adeo per se primo conuenit esse in loco; quæ si de loco circumscriptiuo corporum loquamur, est quantitas. Vel denique etiam inquiri potest id, quod est causa extrinseca, ut aliquid sit in loco; siue sit causa effectiua, qualis solet esse generans corpus in tali loco; aut ipsum corpus sese ad talem locum mouens, in eoque constituens; siue sit causa finalis; quæ cum corpus ab extrinseco mouetur, est operatio, vel quies in eodem loco. Quo posito, eodem modo, seruata proportione, de loco Angeli ratiocinandum est, ut sequentibus assertionibus declaratur.

13 Assertio IV. Causa & ratio formalis existentia: localis, seu essentialicubi, in Angelo est ipsum Vbi Angelicum; seu modus realis & accidentarius præsentia: in Angeli substantia immediate existens, præcedenti dubio explicatus. Ita Molina loc. citat. Suarez cit. disp. Metaph. 46. sect. 22. & in simili 3. part. tom. 3. disputat. 47. & 48. & hic libro quarto, capit. septimo, quem ex recentioribus sequuntur Besantius & Malonius ab eodem ibidem citati; & ex antiquioribus non obscure indicant Richardus, A. lenfis, Henricus, citati dub. præcedent. assertio. 1. Nec dissentiant alii Scholastici, citati pro quinta sententia, qui docent, Angelum esse immediate in loco per suam substantiam; non enim excludunt vbi seu rationem existendi in loco, sed solum aliquid à substantia Angeli diuersum, habens se per modum subiecti, cui immediate conueniat esse in loco, ut dicitur. Idem plane indicat Hugo Victorinus lib. de sacram. part. 3. cap. 18. vbi ait: *Angelum esse in loco, quoniam alicubi præsens cernitur; & esse lo-*

calem, quoniam cum sit alicubi, non ubique inuenitur. Et infra dicit: Spiritum esse localem, quoniam in loco per præsentiam nature, & operationis concluditur.

14 Ratio pro hac assertionem petitur; tum ex refutatione aliarum sententiarum, quatenus huic assertioni aduersantur: Tum quia hoc modo optime seruatur proportio inter Angelum & Corpus, quatenus in loco existunt, ut dictum. Tum quia non repugnat, Angelo seu spirituali substantia, habere modum intrinsecum Vbi localis, ut dictum dubio præcedenti. Eo vero posito, sufficienter explicari possunt omnia, quæ de loco Angeli, eiusque existentia in loco in scriptura ac SS. Patribus dicuntur, aut inde deducuntur; Nam ut ex proportione corporum bene declarat Suarez citat. capit. septimo, numero secundo, dum Angelus dicitur esse alicubi, vel hic, vel alibi, duplex denominatio ipsius Angeli potest considerari: vna intrinseca Angelo, in eoque immutabilis, quamdiu ipse loco non mouetur; alia est extrinseca desumpta à præsentia seu quasi continentia loci extrinseci: ad vtramque autem denominationem sufficit Vbi Angelicum, simul cum coexistentia simultanea extrinseci corporis in eodem quasi spatio: nam primam denominationem habet Angelus ex modo illo intrinseca: præsentia: hanc vero ex coexistentia cum corpore, ut dictum.

15 Solum obicitur, ex hac sententia consequens esse, inter Angelos posse esse propinquitatem & distantiam, fundatam immediate in illis, sine interuentu corporum: & similiter posse Angelum realiter distare à corpore, etiam si neque angelus sit in corpore, nec inter ipsum & corpus reale ac corporale spatium interiectum sit: quorum vtrumque videtur absurdum. Quia spiritus est indiuisibilis, ac proinde ex se non est capax distantia: vel propinquitatis: nec seclusa quantitate vllum reale intervallum, adeoque nec distantia realis intelligi potest.

16 Respondeo cum Suarez hic lib. quarto, capit. octauo, concedendo sequelam, & negando minorem. Quia per hoc, quod Angelus est indiuisibilis entitas, solum efficitur, ut is à seipso non possit, secundum aliam & aliam sui partem distare, sicut caput hominis distat à pedibus: nihil autem obstat, quo minus ab aliquo alio, siue corpore, siue spiritu, secundum se totum vere ac realiter distare possit, etiam nullo reali spatio interueniente. Id quod etiam in rebus corporeis variis exemplis potest demonstrari.

Nam parietes huius cubiculi V. G. non minus vere ac proprie inter se distarent, etiam si aer intermedium annihilaretur, quam nunc distant. Et cælum Empyreum ab inferno non minus distaret, quam nunc, etiam si corpora omnia intermedia annihilarentur. Et si extra & super cælum Empyreum, D E V S plures cælos crearet, & postea medios annihilaret, supremum certe non minus distaret, quam ante annihilationem mediorum distabat. Sicut etiam distantia realis inueniretur inter duo puncta extrema distantium linearum vel corporum, & inter eadem permaneret, si separata & immota possent conseruari. Ex qui-

bus efficitur, fundamentum proximum præsentia, vel distantia realis (accipiendo distantiam pro ipsa relatione distantia, non pro intermedio spatio) non esse quantitatem corpoream, nec intermedium corpus, sed vbi reale & intrinsecum, siue corporale sit, siue spirituale ipsorum extremorum; ut pluribus ibidem persequitur Suarez. Neque tamen ideo concedendum, Angelum per se & ratione sui etiam habere posse situm: quia situs significat partium positionem in loco, seu modum ex tali partium positione in toto resultantem, qui non conuenit Angelis: ut nec sine respectu ad corpora, siue ad centrum vniuersi, *supra* aut *infra* esse dici possunt.

17 Assertio V. Causa vero & ratio quasi materialis & subiectiua, per quam Angelus immediate etiam est in loco, est ipsamet entitas & substantialis perfectio, seu quasi quantitas quædam virtutis ipsius Angeli. Ita Molina, Suarez, & Gregorius de Valentia locis citatis; eademque plane est mens authorum quintæ sententiæ, qui, ut dictum, non excludunt medium per modum formæ, sed solum per modum subiecti. In quo etiam recte discrimen constituunt inter corpus & Angelum. Quia causa & ratio materialis, seu quasi subiectiua, per quam corpus circumscriptiue est in loco, est quantitas corporea, ut dictum: hanc vero non habet Angelus; sed habet tamen quasi quantitatem virtutis, in ipsamet perfectione suæ entitatis & substantiæ positam, per quam sit, ut possit esse in tanto vel tanto loco; Ergo loquendo de causa & ratione quasi materiali & subiectiua, Angelus immediate per suamet substantiam, mediante tamen, ut dictum, per modum causæ & rationis formalis ipso vbi intrinseco eiusdem, est in loco. Et confirmatur ex dictis dubio primo. Nam & sua entitate ac substantia necessario Angelus est in aliquo loco, seu diuisibili, seu indiuisibili: quantitate autem illa perfectionis substantialis sit, ut possit esse in tanto, & non in maiori loco, ut dictum.

18 Assertio VI. Loquendo de ratione, & causâ extrinseca, existendi in loco, causa quidem efficiens principalis, vel est DEVS, dum Angelum creat in tali loco; vel ipse Angelus, sese hoc aut illo loco constituens: secundaria per modum applicantis, est voluntas Angeli; hac enim pro arbitrio potest esse in hoc vel illo, atque etiam in maiori vel minori loco, intra latitudinem tamen loci adæquati: per modum vero exequentis, est ipsamet potentia motiua Angeli. Causa finalis est, aut quies in loco, aut etiam operatio aliqua transiens.

Vtraque enim de causâ Angelus locum aliquem occupat V. G. cælum, ut ibi Dei fruitione beatus & quietus degat; terram, ut ibi varia ministeria obeat, ut patebit quæstione sexta. Quæ omnia fere etiam notauit Molina loc. citat. & partim ex terminis patent; partim magis declarabuntur in sequentibus.

19 Ex quibus colligitur primo, quid de sententiis superius relatis sentiendum sit. Prima enim intellecta, ut sonat, eodemque modo septima, plane falsa est, ex prima & tertia assertione. Secunda, tertia, & quarta falsa est, siue loquantur autho-

res illi (ut sane loquuntur) de ratione formali, siue siue de ratione quasi subiectiua, per quam Angelus est in loco, ex assertione secunda & quinta: ad verum autem sensum possent reduci, si de causa extrinseca finali loquerentur; iuxta sensum assertionis sextæ: sed huc non respererunt citati auctores; neque de hoc proprie est controuersia. Si tamen, quod circa quartam sententiam retulimus, per potentialem applicationem virtutis ad operandum, intelligatur ipsa locatio Angeli, quæ secundum suam substantiam præsentem seu indistantem constituit alicui loco; quo fit, ut iam saltem possit in eo loco operari, non differet hæc sententia à nostrâ; nisi in modo loquendi, in quo tamen ipso & obscuritas, & minus propria loquendi ratio displicet. Quinta sententia verissima est, iuxta sensum assertionis quintæ.

20 Vbi præterea obseruandum, etsi hoc loco quæstio sit, & controuersia, per quidnam proprie & formaliter Angelus sit in loco, quod quidem in primis ad ipsam causam seu rationem formalem, per quam Angelus est in loco, pertinet; nihilominus tamen id etiam referri posse, ad immediatam causam seu rationem subiectiuam, hoc sensu, ut per eam dicatur Angelus esse formaliter in loco, non tanquam per causam formalem, sed subiectiuam; adeoque ut vocula *formaliter* appellet verbum esse in loco, non ipsam rationem, per quam Angelus dicitur esse in loco. Sicut dicere possumus, corpus formaliter esse in suo loco per quantitatem, non quod quantitas sit ipsa ratio formalis existendi in loco, sed quod sit ratio immediata ex parte subiecti, per quam subiectum aptum est esse hoc modo in loco, & cui per se primo conuenit, eomodo esse in loco.

Hoc ergo sensu rectissime dicere poterunt auctores illi, Angelum formaliter esse in loco per suamet substantiam immediate, hoc est, nulla alia ratione ex parte subiecti, seu per modum causæ subiectiue mediante: cuius oppositum in corporibus accidit, ut dictum.

21 Sexta sententia nec ad mentem authorum quatuor posteriorum modorum, nec ad quæstionis statum, seu rem ipsam, de qua proprie quæstio est, satis videtur respexisse: siquidem operatio ipsa aliquid plane extrinsecum est Angelo; ac proinde per eam Angelus ipse proprie ac intrinsece non est in loco, nisi velut per causam quasi finalem, uti dictum. Octaua denique sententia coniuncta quintæ nobis probatur, quam assertio quarta & quinta probauimus & explicauimus, siquidem, ut dictum, quinta sententia octauæ minime aduersatur, sed plane cum ea congruit, iuxta diuersam acceptionem rationis illius, per quam Angelus est in loco, ut dictum.

22 Colligitur secundo, quid hæc in re de sententia Sancti Thomæ iudicandum sit. Quamuis enim & ipse diuersis locis, varie de hac re locutus sit, ut vidimus, & varie etiam ab eius sectatoribus explicetur & defendatur, ut superius quoque retulimus, considerando tamen postremam eius resolutionem, quam hic quæst. 52. art. 1. in summa

nobis

nobis exposuit, videri potest eius sententia. ab ea, quam explicauimus, reipsa non valde esse aliena, neque forte nisi in modo loquendi differre. Ita enim loquitur ibidem: *Corpus est in loco per hoc, quod applicatur loco, secundum contactum dimensionum quantitatis, quae quidem in Angelis non est, sed est in eis quantitas virtualis.* Per applicationem igitur virtutis Angelicae ad aliquem locum qualitercunque, dicitur Angelus esse in loco corporeo. Vbi per virtutem plane intelligit ipsam quantitatem virtutalem (vti antea vocauerat) perfectionis substantialis, quae in Angelo est; & respondet quodammodo quantitati corporis locati, vt ipse antea dixerat, & nos superius explicauimus assert. 5. Vnde etiam idem sanctus Thomas quaestione 53. articulo 2. ad 2. ait: *Dum Angelus mouetur, eius essentiam (quam nimirum antea dixerat virtutem) applicari diuersis locis.* Per applicationem autem illam qualitercunque, intelligit ipsam praesentiam seu vbi locale, à quocunque demum causatum, seu quocunque modo quoad caetera, nimirum secundum operationem, aut quietem, se se habens: etsi idem sanctus Thomas in 1. sent. loco citat. plane videatur sensisse, Angelum formaliter non esse in loco, nisi per operationem aliquam transeuntem; sine qua etiam cum nullibi futurum dixerat, vt supra retulimus dubio 2. assert. 2. Quomodo autem cum sententia hoc modo explicata, coherent ea, quae idem sanctus Thomas quaestione 52. articulo 3. docet, non posse duos Angelos simul esse in eodem loco, fateor difficile esse explicare: tamen si haec difficultas in omni fere etiam sententia, siue explicatione sancti Thomae locum habeat; si quidem etiam eius discipuli fatentur, ex mente sancti Thomae non esse opus actuali operatione, vt Angelus sit in loco; sed sufficere applicationem qualemcunque; multo minus opus erit, vt tanquam causa totalis operetur in loco. Ad quem modum etiam Molina quaestione 53. articulo 1. contra Thomistas satis ostendit, ea, quae de loco, & motu locali Angeli, ex mente sancti Thomae, vt putant, ipsi asserunt, non satis inter se cohaerere. Sed hac de re plura dubio 6.

DVBIUM IV.

Vtrum Angelus simul possit esse in pluribus locis; & an necessario sit in loco sibi adaequato, & quanto, quoue modo figurato.

S. Thom. 1. p. q. 52. a. 2.

1 Considerata quasi substantia ipsius loci, seu vbi localis Angelici, sequitur vt eius quantitatem inuestigemus, siue discretam, in multitudine locorum inter se non coniunctorum positam, siue quasi continuam, in certa vnus loci

magnitudine consistentem, cui simul etiam annexa est consideratio de figura loci Angelici.

2 Assertio I. Angelus naturaliter non potest esse in locis pluribus separatis & distitis, adaequatis. Ita Theologi omnes, cum Magistro in 2. distinctione 2. & sancto Thoma hic quaestione 52. articulo 2. Ratio est: Quia locus adaequatus dicitur ille, qui adaequat ipsam vim existendi in loco ex parte locati: Ergo si Angelus habeat locum adaequatum, impossibile est, vt maiorem locum occupet; & per consequens etiam multo magis, vt locum alium plane distinctum, & separatum occupet; quia plus est occupare locum alium plane distitum, quam locum maiorem propinquum & contiguum, siue continuum. Quare hoc ipso, quod Angelus naturaliter est, & ponitur in locis pluribus, siue coniunctis, siue distitis, fieri non potest, vt vllus ex illis sit adaequatus.

3 Assertio II. Sed neque Angelus naturaliter esse potest in locis pluribus separatis & distitis, etiam inadaequatis. Haec assertio est contra Ferrariensem 3. cont. genti. cap. 68. & Caietanum hic cit. quaestione 52. articulo 2. qui docent Angelum posse esse in locis diuersis etiam distitis, ita tamen vt si contigua fierent, aut continua, vnum locum adaequatum non excederent. Quod fere etiam docuit Dionysius Cisterciensis in 2. distinctione 6. quaestione 1. articulo 1. nec dissentire videtur Marsilius in 2. quaest. 2. articulo 2. & fauent Scotus in 2. distinctione 2. quaestione 7. & Gabriel quaestione 2. articulo 3. dub. 3. qui docent, nihil in alterutram partem certi affirmari posse.

4 Sed nostra assertio est communior Theologorum; quam in primis tradere videtur sanctus Thomas citat. quaestione 52. articulo 2. Cum enim ex instituto rem hanc ibidem disputet, nunquam tamen concedit, Angelum esse posse in pluribus locis distitis; sed potius negat, vt ex solutionibus argumentorum cum ipsis argumentis collatis patet. Idem sentiunt Angelus 2. parti. quaest. 32. mem. 3. Bonauentura in 2. dist. 2. p. 2. artic. 2. quaest. 2. Egidius artic. 2. quaest. 2. Argentina in 1. dist. 37. q. 1. artic. 2. Richardus a. 2. q. 3. & Ockam quodlib. 1. quaest. 4. dum absolute asserunt, Angelum non posse esse in locis diuersis simul. Ex recentioribus vero idem aperte docent Molina hic q. 52. a. 2. Vasquez disp. 190. cap. 3. Suarez hic lib. 4. cap. 10.

5 Nec dissentit Gregorius de Valentia quaest. 3. pun. 3. Quamuis enim absolute asserat, posse Angelum esse in pluribus locis suae perfectioni inadaequatis; intelligit tamen de locis pluribus coniunctis, vt mox exemplo animae rationalis declarat. Et forte etiam Caietanus, & Ferrariensis, cum docuerint Angelum tantummodo esse in loco ratione operationis transeuntis, solum intelligunt, Angelum intralitudinem vnus loci adaequati, operari posse in partibus diuersis, & distitis, non operando in spatio seu locis intermedijs; quod verissimum est, & nostrae assertioni minime aduersatur, vt bene Suarez ibidem. Siquidem haec

operatio est illi plane arbitraria; & sicut potest nihil plane operari in toto loco, ita potest suo arbitratu in his vel illis locis, etiam inter se distitis operari; cum secundum suam substantiam æque ponatur præsens omnibus.

6 Ratio verò assertionis est. Tum quia hæc videtur communis proprietas rerum, ut vno tempore non possint habere, nisi vnicum vbi seu locum, non plures distitos & separatos; ut inductione ex omnibus alijs rebus creatis patet; & maxime exemplo animæ, quæ non potest plures corporis partes inter se plane discontinuas informare. Tum quia alioqui sequeretur, Angelum posse esse in locis pluribus, quamvis maxime distantibus, ut simul in cælo & in terra, quod tamen ex scriptura & SS. Patribus refellitur; qui propterea docent, Angelum certo loco definiri & circumferibi, ut dictum dubio I. Optime Didymus lib. de Spiritu sancto: *Angelus inquit, qui aderat Apostolo in Asia, non poterat adesse alijs in cæteris partibus mundi constitutis.* Et Damascenus libro secundo sid. cap. 3. dicit Angelos, vbi imperatum fuerit, illic spiritualiter adesse, & operari, neque eodem tempore hic, atque illic esse, atque operari posse. Et rursus: *Circumscripti quidem, inquit, sunt: neque enim in cælo versantur, cum in terra sunt, neque cum à DEO ad terram mittuntur, in cælo remanent.* Neque vllum argumentum suppetit in contrarium, quod vim habeat.

7 Assertio III. Locus tamen adæquatus Angeli non est punctum indiuisibile; sed locus quantus: ac proinde Angelus non est necessario in puncto aliquo solum indiuisibili; sed potest per suam substantiam immediate præsens esse in loco aliquo quanto; adeoque etiam simul indiuisibiliter in pluribus partibus eiusdem loci continui. Ita communis Theologorum cum Magistro & sancto Thoma locis citatis, etsi quidam olim fuerunt, qui cum existimarent, Angelum habere se per modum puncti, dixerunt, eum simul non posse esse nisi in loco punctuali, seu puncto indiuisibili, ut refert & refellit sanctus Thomas citat. quæstione 52. articulo 2. *sed hi, inquit, manifestè decepti sunt. Nam punctum est indiuisibile habens situm* (hoc est indiuisibile quantitatis positionem in ea habens, velut terminus eius indiuisibilis) *sed Angelus est indiuisibile* (altiori modo) *extra genus quantitatis & situm existens: unde non est necesse, quod determinetur ei vnus locus indiuisibilis, secundum situm; sed vel diuisibilis, vel indiuisibilis, vel maior, vel minor, secundum quod voluntarie applicat suam virtutem ad corpus maius vel minus.* Ita sanctus Thomas. Ratio est ergo. Quia etsi Angelus sit indiuisibilis entitatie, habet tamen vim existendi indiuisibiliter, in spatio seu loco etiam quanto & extenso; uti etiam anima rationalis, quæ simul indiuisibiliter informat totum corpus; adeoque plures partes corporis, continuas tamen, & in eodem spatio continuo. Idem multo magis patet in DEO: quamvis & hic vtique secundum entitatem planè indiuisibilis sit.

8 Assertio IV. Locus adæquatus Angeli secundum magnitudinem diuersus est; pro diuer-

sitate perfectionis substantialis & naturalis ipsius Angeli: ita ut sit vel maior, vel minor, prout Angelus ipse secundum naturam maioris aut minoris est perfectionis: eumque locum Angelus naturaliter non potest excedere. Ita communis ibidem Theologorum cum Magistro, & sancto Thoma locis citatis. Ratio est. Quia sicut in corporibus locus adæquatus commensuratur quantitati molis eorundem corporum; ita in substantijs spiritualibus commensuratur quantitati virtutis, seu perfectioni spirituali earundem; non quidem supernaturali; siquidem esse in loco est proprietas solum naturalis, naturæ prioris omni perfectione supernaturali; Ergo naturali. Et quia locus adæquatus adæquat vim seu facultatem existendi in loco ipsius locati; fieri non potest, ut locatum naturaliter eum locum excedat, ut dictum assert. I. Et confirmatur. Quia est alicuius perfectionis tantum locum occupare; Ergo occupare maiorem, requirit maiorem perfectionem, loquendo scilicet de loco adæquato.

9 Assertio V. Probabilius tamen est, posse Angelum non solum secundum operationem, (de quo non est difficultas, nec controuersia) sed etiam secundum suam entitatem & substantiam, intra latitudinem loci adæquati, suo arbitratu esse in loco maiori, vel minori; & hoc quidem in infinitum syncategorematicè. Hæc est planè mens sancti Thomæ citat. quæstione 53. articulo 2. in verbis antea relatis; coniunctis simul cum quæstione 53. articulo secundo ad 2. quæ enim priore loco vocat *applicationem virtutis*, posteriore vocat *applicationem essentia*, ut etiam dictum dub. præced. Idem docent Bonauentura in secundo, distinctione 2. articulo 2. quæstione 3. ad 3. Ariminenis distinctione 2. articulo 2. Gabriel quæstione 2. articulo 3. dub. 2. Maior quæstione 9. Richardus in 1. distinctione 37. articulo 2. quæstione 2. Egidius articulo 1. quæstione 2. Ockam quodlib. 1. quæstione 4. Marsilius in 2. quæstione 2. articulo 2. & ex recentioribus Caietanus aliique Thomistæ citat. quæstione 52. articulo 2. Molina ibidem, Suarez hic libro 4. cap. 11. adeoque communis Theologorum, contra Hibernicum quendam, relatum apud Gregorium Ariminensem loco citat. & contra Gregorium de Valentia quæst. 3. pun. 3. qui putant, Angelum secundum suam entitatem necessario esse in loco sibi adæquato, ita ut nec in maiori, nec in minori villo modo esse possit: item contra Scotum in 2. dist. 2. qui partim rem hanc omnem censet esse incertam; partim etsi concedat eum posse esse in loco minori, negat tamen, posse esse in loco minori in infinitum: cui fere etiam consentit Vasquez disp. 191. qui putat, saltem de hoc in neutram partem nobis quicquam constare.

10 Ratio assertionis est. Primo enim Angeli substantia ex se vtique non est magis determinata ad certam quantitatem loci, quàm anima humana; siquidem ille minus quodammodo dependens est à loco quàm anima: hæc autem potest naturaliter esse in loco

minori

minori, quam sit eius locus adæquatus: nam infantis anima per nutritionem & augmentationem paulatim acquirit maiorem locum quam habuerat antea; Ergo & Angelus naturaliter potest esse in loco minori, loco eius adæquato. Deinde ut Angelus naturaliter sit in loco minori, quam sit locus eius adæquatus, id provenire non potest ex aliqua dispositione corporis, cui coniunctus sit, vel in quo tanquam in loco inest, cum à nullo tali corpore vel dispositione pendeat; & hac etiam ipsa res ab anima corpus informante differat, quæ quoad informationem, & per consequens etiam quoad loci maioris vel minoris occupationem, pendeat à magnitudine corporis, quod informat. Nec vlla alia causa extrinseca potest assignari, à qua Angelus quoad hanc rem pendeat; Ergo pendet id solum ex arbitratu Angeli; ac proinde poterit is suo arbitratu esse in loco minori. Denique in Angelo cessat ratio, ob quam anima rationalis non potest esse in loco minori & minori in infinitum: ea siquidem ratio est, quod anima quoad informationem pendet à certâ quantitate corporis, velut à necessaria dispositione, sine qua non potest corpus informare, quæ ratio in Angelo non habet locum, ut patet: nec vero vlla alia causa potest assignari, quæ certum parvitatæ terminum Angelo præfigat; cum sit ens spirituale, quod ex se totum in qualibet minimâ parte loci aptum est existere. Ergo potest, non solum in loco minori, quam sit locus eius adæquatus, naturaliter, idque suo arbitratu existere; sed etiam in minore ac minore in infinitum syncategorematicè, supposita saltem communi philosophia de diuisibilitate quanti in infinitum. Accedit quod Angelus suo arbitratu hunc vel illum locum occupat; neque est quicquam quod illum necessitet, ad substantiam suam toti loco adæquato applicandam: Ergo suo arbitratu potest in loco minori se constituere. Denique difficulter, alias intelligi posset, quomodo tot aliquando mali spiritus V. G. integra legio, in vno eodemque homine, existerent.

11 Nec obstat, quod corpus naturaliter non potest minorem locum occupare, quam sit locus ipsius adæquatus. Præterquam enim quod hoc negari posset, si de ipsa per se corporis substantia agatur, etiam ut hac vel illa quantitate affectum est: siquidem per rarefactionem aut condensationem manente etiam eadem quantitate, ut habet communior Philosophia, re ipsa corpus naturale occupat maiorem, vel minorem locum sibi adæquatum; simul etiam diuersa est ratio corporis & Angeli. Corpus enim sicut per ipsam quantitatem in loco est, ita etiam si non ipsa per se quantitate, certe tamen ipsa actuali extensione quantitatis, determinatum est naturaliter ad locum huic extensioni æqualem occupandum. Angelus vero nec quantitate, nec quantitatis extensione est in loco; ac proinde nec hac de causa, nec ex vlla alia causa, naturaliter determinatur, ad certam loci quantitatem, intra latitudinem loci

adæquati occupandam; sed eam suo arbitratu sibi libere determinat.

12 Assertio VI. Non repugnat etiam Angelo, ex parte ipsius, esse in solo puncto indiuisibili. Hæc assertio est contra Alensem 2. part. quæst. 32. memb. 3. Bonauenturam in 2. distinctione 2. articulo 2. quæstione 3. & Basilem quæstione 4. articulo 2. Ægidium in 2. distinct. 37. part. 2. articulo 1. quæstione 2. qui etsi admittant puncta indiuisibilia, putant tamen, in puncto Angelum esse non posse: quibus fauent Scotus in 2. distinct. 2. quæst. 6. & Vasquez disputat. 192. cap. 2. qui rem dubiam relinquunt. Omitto Gabrielem, Ariminensem in 2. distinctione 2. Maiorem ibid. quæst. 9. Marsilium quæst. 2. art. 2. Ockamum quodlib. 1. quæst. 4. & alios, qui cum negent talia puncta dari, etiam negant, Angelum in puncto esse posse: sed ij, quia præfens quæstio procedit facta suppositione eorundem, ut recte Vasquez citat. disp. 192. cap. 2. propriè huic assertioni non aduersantur. Eam vero tradunt S. Thomas quæst. 52. art. 2. & in 1. distinct. 37. quæst. 3. art. 2. item Capreolus, Caietanus, Ferraricenis, Molina locis citatis, Suarez cap. 11. numero 23. item Bannes, Zumel, alijque Thomistæ recentiores communiter cit. a. 2. qui absolute etiam sentiunt, eiusmodi puncta indiuisibilia re ipsa dari.

13 Ratio est. Tum quia Angelus, quoad vbi suum intrinsecum, à nullo penitus loco extrinseco dependet, ut supra dub. 2. dictum. Tum quia Angelus indiuisibiliter in loco suo existit; & potest esse naturaliter in loco quouis minore minimo naturali: Ergo ex se ei non repugnat, etiam esse in loco quasi punctuali seu indiuisibili. Et confirmatur. Quia Angelus existens in loco quanto & diuisibili re ipsa totus indiuisibiliter est etiam in punctis quibuslibet ipsius loci continui; si modo eiusmodi puncta dentur: alias enim non haberet præsentiam continuam in toto loco, sed discretam & interceptam punctis seu lineis indiuisibilibus: Ergo non repugnat ei ex se esse in puncto indiuisibili: ac proinde cum modus existendi in loco, quoad parvitatem & magnitudinem, (intra latitudinem loci adæquati) pendeat ab eius voluntate, poterit suo arbitratu etiam esse in punctis indiuisibilibus, si ea dentur. An verò absolute hæc puncta dentur, disputauimus supra disp. 2. q. 4. dub. 2.

14 Assertio VII. Angelus non deposcit sibi certam figuram loci; sed per se loquendo, atque intra certos terminos, potest quemuis locum cuiuscunque figuræ occupare. Ita communis Doctorum locis citatis, contra Hibernicum superius citatum, qui solus oppositum docuit, ratus Angelorum locum esse figuræ circularis tantum. Ratio assertionis est. Quia cum Angelus sit spiritalis substantiæ, nullum habens situm quantitatum in loco, nec ab vlla corporea dispositione pendeat, non est cur hanc potius, quam aliam figuram loci postulet.

15 Sed obijcitur ex Scoto, citat. 2. sent. distinct. 2. quæst. 6. hoc argumentum. Si enim Angelus

non requirit ex se certam figuram loci, tunc poterit etiam esse in quolibet quadrangulo, æquali loco ipsius adæquato, ac proinde in quolibet angustissimo quadrangulo, etiamsi magis semper ac magis (etiam in infinitum vsque syncategorematicè) coarctetur, & in angustum, manente eadem magnitudine, contrahatur: Ergo etiam fieri poterit naturaliter, ut sit in aliquo loco angulari angustissimo, qui hinc à cælo ad terram vsque pertingat & extendatur, quod tamen est contra scripturam, & SS. Patres, ex quibus colligitur, Angelos non posse naturaliter simul esse in cælo, & in terra; sed malos ex cælis ad terram & infernum fuisse deturbatos; bonos autem ex cælo, & ad cælum libere commeare. Consequentia vero probatur, ex demonstratione Euclidis 25. lib. 1. ex quo constat, omne illud quod potest esse in aliquo loco sibi adæquato, posse esse in omni alio loco eidem æquali, modo figura eius non repugnet locato: quadrangulum autem quodlibet, etsi bipedale tantum, potest, manente eadem magnitudine, ita coarctari, ut longitudine cælum & infernum, & quoduis spatium finitum excedat; cum in infinitum syncategorematicè fieri possit, & angustius, & longius: Ergo si Angelus potest esse in quolibet loco cuiusque figuræ puta quadrangularis, etiam naturaliter fieri poterit, ut Angelus simul sit in cælo & in terra. Idemque argumentum fieri potest de figura elliptica, aut etiam triangulari, & similibus.

16 Propter hoc argumentum Scotus loco citat. ait, Angelum non posse esse in loco minori & minori in infinitum; adeoque nec in quadrangulo arctiori & arctiori in infinitum. Sed hoc primum superius assert. 5. reiecit. Deinde non satisfacit argumento. Quia non ideo Angelus esset absolute in loco minori; cum quadrangulum ita arctatum & extensum, non sit minus quadrangulo altero habente latera ampliora, ut supponitur. E contrario Maior loco citat. non habet pro absurdo, quod infertur, nempe Angelum naturaliter in cælo & in terra esse posse, modo dicto. Sed contra communem; nec satis consonè Patribus, ut dictum. Caietanus verò citat. quæstione 52. articulo 2. Gregorius de Valentia quæstione 3. pun. 3. & Vasquez disputat. 191. cap. 3. respondent, propositionem illam Euclidis procedere de corporibus, non de spiritibus: nec tamen ullam rationem propriam & formalem diuersitatis assignant. Et quamuis directe quidem Euclides solum loquatur de corporibus, nil tamen obstat, quò minus ea doctrina etiam spiritibus possit applicari, nisi ratio diuersitatis assignetur: alias enim ex ipsis quasi terminis vniuersalibus & communibus substantiæ tam corporeæ, quam incorporeæ, verum habere videtur.

17 Respondeo igitur cum Molina quæstione 52. articulo 2. (quem sequitur etiam Suarez hic libro 4. cap. 11. numero 20.) pronunciatum, illud formaliter & vniuersaliter procedere, de re qualibet, quæ non habet terminum magni-

tudinis, nec secundum longitudinem, nec secundum ullam aliam dimensionem. Angelus vero, ut ex scriptura, & Patribus colligitur, habet certum terminum magnitudinis secundum longitudinem, & latitudinem: ita, ut quamuis Angeli locus non sit necessario sphericus, tamen eius magnitudo adæquata secundum extensionem sphericam sit computanda; ut scilicet possit quidem esse in quolibet loco cuiuscunque figuræ, qui intra talem spheram continetur, sed non tamen in loco aliquo secundum ullam dimensionem excedente talem spheram. Quod non aliunde, quàm ex scriptura, & Patribus, velut à posteriori colligitur, ut dictum. Accedit ratio congruentiæ. Quia cum spherica figura sit perfectissima, recte per comparisonem ad illam, spatium & extensio loci Angelici determinatur: sicut etiam terminus actiuitatis agentium naturalium secundum extensionem sphericam determinatus est, unde etiam vocatur *sphæra actiuitatis*. An vero Angelus in nullo penitus loco esse possit, dictum est dub. 2.

DV BIVM V.

Utrum plures Angeli naturaliter simul esse possint in eodem loco; & quidem etiam adæquato.

S. Thom. 1. p. q. 52. a. 3.

NON est sermo de loco communi, in hoc enim plures simul esse posse constat; V. G. in cælo; sed de proprio. Et triplex est hac de re Doctorum sententia. Prima absolute negat, plures Angelos simul esse posse naturaliter in eodem loco. Ita sanctus Thomas hic quæstione 52. articulo 3. in corp. ubi concludit: *Cum Angelus dicatur esse in loco, per hoc, quod virtus eius immediate contingit locum, per modum continentis perfecti, non potest esse nisi vnus Angelus in vno loco.* Et resp. ad 1. absolute negat, plures Angelos esse in vno loco posse. Idem docent Bonaventura in 2. distinctione 2. part. 2. articulo 2. quæstione 4. Richardus in primo distinctione 37. articulo 2. quæstione 4. Egidius eadem distinctione parte 2. articulo 1. quæstione 3. Capreolus in 2. distinctione 2. quæstione prima articulo 1. & Bassolis quæstione 4. articulo 4. Qui tamen diuersis nituntur fundamentis. Sanctus Thomas quidem; quia Angelus non est in loco nisi per applicationem sui, siue virtutis suæ ad operandum operatione transeunte, idque in ordine causæ secundæ, per modum causæ totalis & perfectæ; fieri autem non potest, ut fiat plures causæ totales eiusdem generis & ordinis, respectu eiusdem effectus. Bonaventura vero, quia etsi hoc non repugnet secundum particularem naturam, rei spiritualis, putat, tamen repugnare, ordini & debitæ dispositioni totius

vniuersi

vniuersi, sicut vacuum, &c. Richardus verò, quia non potest, inquit, vnus Angelus penetrare alium; quæ autem simul sunt in eodem loco, se penetrant. Et in eundem ferè sensum Bassolis ait, hoc esse, supra eorum & modum natura: Et quia alias etiam si infiniti essent, possent esse in eodem loco adæquato.

2 Secunda sententia priorem sancti Thomæ sententiam varijs modis limitat; nimirum vt intelligatur 1. Juxta ordinariū operandi modum, maximè conuenientem naturæ Angelicæ. 2. de existentia in eodem loco adæquato. 3. de existentia in loco secundum eandem operationem. Ita Ferrariensis 3. cont. gent. cap. 68. Caietanus hic citat. quæstione 52. articulo 3. & Thomistæ recentiores communiter; qui cum nolint aperte recedere à sancto Thoma, generalem eius doctrinam ad modum explicatum limitant, & tumentur; cum tamen sanctus Thomas, vt vidimus, non minus vniuersaliter fuerit locutus, quam cæteri Authores primæ sententiæ. Est igitur Thomistarum recentiorum sententia, absolute quidem posse Angelum esse in eodem loco, saltem inadæquate; quia potest esse causa partialis duntaxat alicuius operationis transeuntis; V. G. motus localis; etsi hoc sit quasi præter consuetum modum operandi ipsius Angeli: item posse esse plures in eodem loco etiam connaturaliter, & consentaneè suæ naturæ, secundum diuersas operationes: ita vt vnus moueat motu circulari, alius motu recto; vel vterque motu recto, sed disparato vel opposito V. G. in orientem simpliciter, in occidentem secundum quid; vel vt medijs causis secundis vnus lumen, alius calorem in eodem subiecto, V. G. in aëre ad præsepe CHRISTI producat, &c. At vero non posse plures Angelos esse adæquate in eodem loco; saltem per eandem operationem; neque, etiam inadæquate secundum consuetum & ordinariū modum operandi Angelorum: eo quod ipsis connatum quodammodo sit, esse causas totales, non partiales eiusdem effectus.

3 Tertia sententia simpliciter affirmat, posse naturaliter plures Angelos esse in eodem loco extrinseco: quam tanquam veriorē sequentibus assertionibus declaramus.

Assertio I. Non possunt plures Angeli habere idem numero vbi intrinsecum, siue in eodem, siue indiuisis locis. Hæc assertio est extra controversiam: & patet ex dictis dubio 2. Nam vbi hoc intrinsecum identificatur eum ipso subiecto in quo est, & ab eo solum modaliter distinguitur: sicut ergo ipsæ personæ Angelorum non possunt inter se identificari, ita nec vbi hæc eorundem intrinseca.

4 Assertio II. Possunt tamen plures Angeli naturaliter simul esse in eodem spatio, seu loco extrinseco inadæquato; per immediatam præsentiam seu indistantiam substantiæ suæ. Ita absolute docent Scotus in 2. distinct. 2. quæst. 8. Gabriel quæstione 2. articulo 3. dubio 2. Ariminensis quæst. 3. Maior quæst. 10. Marsilius in 2. quæst. 2. articulo 2. Ockam quodlib. 1. q. 4.

& ex recentioribus Gregorius de Valentia quæst. 3. pñ. 4. Molina quæst. 52. articulo 3. Vasquez, disputat. 193. Suarez hic libro 4. cap. 9. qui contra Caietanum & Ferrariensem recte addunt, id nec superuacaneum; nec ratum; nec consueto modo agendi Angelorum saltem indeterminatè loquendo, aduersum esse. Probat̄ur ex dictis dubio 3. Angeli enim sunt in loco propriè per suam substantiam; & cum sint expertes quantitatis & molis corporeæ, non habent repugnantiam, quo minus simul intima præsentia existant in eodem loco seu spatio; idque etiam si Angeli in infinitum syncategorematicè multiplicentur; quantum quidem est præcise ex natura & physica consideratione Angelorum: siue hæc mutua & intima eorundem præsentia in eodem loco seu spatio dicenda sit propria penetratio, siue non; de quo solum potest esse quæstio nominis: cum addito certè dici potest, quasi penetratio: frustra que dicitur, id aut ordini vniuersi, aut naturis rerum repugnare; quando id nulla potest ratione probari. Ex quibus etiam patet solutio ad singula fundamenta authorum primæ sententiæ. Et confirmatur assertio. Tum quia Angeli per præsentiam suæ substantiæ simul sunt cum anima humanam in eodem corpore obfesso. Tum quia ex scriptura, & historijs constat, aliquando ingentem multitudinem dæmonum obsidere, vnum & idem corpus; vt de legione patet Luc. 8. Neque est credibile, singulos tunc esse in diuersis partibus corporis.

5 Assertio III. Etiam si Angeli solum per operationem, vel applicationem ad operandum essent in loco, adhuc tamen nihil obfaret, quò minus etiam naturaliter & conuenienter esse possent in eodem loco; tam per eandem, quam per diuersas operationes. Ita recentiores citati præcedere assertione, contra Caietanum, & alios. Probat̄ur & declaratur. Quia esto naturaliter fieri non possit, vt idem effectus prodeat à duabus causis totalibus eiusdem ordinis & generis, tamen in eodem corpore duo Angeli efficere possent tum diuersos effectus, vt superius dictum, & fatentur Thomistæ; tum etiam vt causæ partiales eundem effectum V. G. eundem motum, cum tanta celeritate, quanta ab vno solo effici non posset, vt recte Molina, Vasquez & alij. Neque id tunc esset superuacaneum, aut vllomodo inconueniens, sed necessarium ex suppositione, talis effectus. Vt si olim ædes V. G. Lauretana esset suo loco mouenda, & in alium locum transferenda, tanta cum celeritate, quantam vnicus Angelus efficere non posset; hoc enim non est impossibile: Siquidem Angelorum vis & facultas motiua est determinata & finita, tum respectu mobilis, tum respectu celeritatis in motu, vt quæstione 5. dicitur. Et sane vtraque de causa fatendum, argumentationem S. Thomæ superius pro negatiua parte allatam, non esse firmam.

8 Assertio IV. Vtrum Angeli plures possint esse in eodem loco adæquato; ex eo pendet, an dentur plures Angeli eiusdem speciei & perfectionis: Verius est, absolute posse. Ita Molina

alijque ferè recentiores citati, assert. 2. Ratio sumitur ex dictis dub. 4. Quo enim quisque Angelus perfectior est, eo locus cuiusque adæquatus maior est: Ergo fieri non potest, ut plures sint in eodem loco adæquato, nisi sint eiusdem speciei & æqualis perfectionis; id verò ita esse, ex veriori dictum est quæst. 1. dub. 5. Vnde consequenter facile suadetur æqualitas perfectionis secundum vim occupandi locum. Quamquam Gregorius de Valentia loco citat. putet etiam ob solam differentiam numericam fieri non posse, ut plurium Angelorum idem sit locus adæquatus; quod non credo; idque exemplo corporum, & ni fallor etiam animarum, satis refellitur. Atque hæc est vera resolutio de loco adæquato: huius enim rationem non esse petendam ex eo utrum Angelus toto conatu, aut omni quam habet vi operandi, se se ad locum applicet, ex eo facile probatur, quia hac ratione semper Angeli essent imperfecte & incompletè, seu inadæquate in loco; quia nunquam aut vix unquam operantur in loco quantum possunt; siquidem aut plura, aut idem maiori vi & celeritate operari absolute possent, siue loquamur de Angelis existentibus in celo siue in inferno, vel in corporibus obsessis, &c. ut bene Suarez cit. cap. 9. num. 13.

7 Ex quibus etiam colligitur, non solum naturaliter posse Angelos modo explicato esse in eodem loco, sed quantum est ex naturis rerum, etiam nihil obstare, quo minus ita re ipsa plures sint simul in eodem loco. An verò Angeli boni, quasi civilitatis & mutue reverentiae ac honoris causa, ubi nulla peculiaris causa vel necessitas urget, sibi locum quasi cedant, sicut inter homines assolet, & de animabus sanctis nonnulli docuerunt, incertum est, & liberum est cuique ut volet sentire. Probabile tamen est, quod docet Suarez, numero 7, fortasse sanctos Angelos in celo Empyreo non esse plures simul in eadem parte cæli, propter maiorem pulchritudinem & ornatum: secus fortasse accidere in malis Angelis inhabitantibus infernum; ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

D V B I V M VI.

An, & qua ratione Angelus possit moveri localiter, & quid motus localis ei superaddat, aliquidne intrinsicum, an potius solam denominationem extrinsecam.

S. Thom. 1. p. q. 53. a. 1.

1 **A**ssertio I. Angeli possunt vere moveri localiter. Ita communis & certa Doctorum sententia cum Magistro in 1. distinctione 27. vel in

2. distinctione 2. & 6. & cum sancto Thoma hic quæstione 53. articulo 1. quicquid Durandus in 1. distinctione 37. part. 2. quæstione 1. & 2. itemque Heruæus tract. de motu Angeli quæstione 1. articulo 1. & 2. negarint, Angelum vere moveri localiter: ille quia Angelum secundum substantiam putavit esse ubique; hic quia putavit Angelos non vere esse in loco; quorum utrumque supra dub. 1. refutauimus. Probatio patebit ex assertione sequenti. Quod autem S. Thomas 3. cont. gent. cap. 102. & Ferrariensis ibidem indicant, incorporalia proprie moveri localiter non posse, id de motu secundum locum physicum accipiendum est. Etsi Molina hic qu. 53. art. 1. contra S. Thomam ibidem, & q. 52. art. 1. asserit, sicut ubi Angelicum, ita etiam motum localem, vniuoce conuenire cum ubi & motu locali corporum; illumque poni in prædicamento ubi, hunc vero in prædicamento quantitatis; de quo viderint Philosophi.

2 **A**ssertio II. Angeli effectiue à seipsis & proprijs naturæ viribus moveri possunt localiter. Ita communis etiam & certa Doctorum, cum Magistro & S. Thoma locis citatis; recteque censet Suarez hic lib. 4. cap. 18. num. 3. id absque errore negari non posse; quicquid Capreolus in 1. dist. 6. q. 1. a. 1. negat, posse Angelum seipsum movere, nisi per accidens: & quicquid etiam dubiè hac de re locutus fuerit Ariminenfis in 2. dist. 6. q. 1. art. 4.

3 **P**robatur assertio primo aperte ex scriptura, que non solum motum localem Angelo tribuit, sed eum etiam ijs verbis exprimit, quæ docent, eum à principio naturali & vi intrinseca ipsius Angeli provenire. Sic enim Job. 2. v. 2. Satanæ dicitur circumisse terram, & perambulasse eam Luc. 1. v. 26. Missus est Angelus Gabriel à Deo in civitatem Galilee. Et v. 28. Et ingressus ad eam dixit. Et v. 38. Et discessit ab illa Angelus. Luc. 8. v. 32. Et rogabant (legio demonum) Christum, ut permitteret eis in porcos ingredi. Et permisit illis. Exierunt ergo demonia ab homine, & intraverunt in porcos. Eodem modo Marci 1. Luc. 4. Act. 8. Ioanna. 1. & 5. exire dicuntur ex corporibus obsessis. Item Matth. 28. v. 2. Angelus dicitur descendisse de celo. & Ioann. 5. v. 4. in piscinam. 1. Pet. 5. Circueit quærens quem devoret. Optimus etiam est locus Matth. 12. a. v. 43. Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem, & non inuenit. Tunc dicit: Reuertar in domum meam, unde exiui. Et veniens inuenit vacantem, scopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit & assumit septem alios spiritus secum nequiores se, & intrantes habitant ibi. Plura similia passim occurrunt.

4 **S**ecundo probatur ex SS. Patribus. Dionysius cap. vlt. de coel. hier. dicit, Angelorum pedes de pingi alatos, propter motus celeritatem. Tertullianus apolog. cont. gent. cap. 22. Omnis, inquit, spiritus ales est; hoc Angeli & demones; igitur momento ubique sunt. Gregorius Nazianzenus orat. 34. siue 2. de Theolog. Loca omnia peragrans, omnibusque impigre adsunt, tum ob ministry promptitudinem, tum ob naturalenitatem. Hieronymus epist.

epistol. 53. contra Vigilantium docet, Angelos ubique præsto esse, propter naturam suam celeritatem. Damascenus lib. 1. de fid. cap. 17. ait: *Angelus ob naturam pernicitatem, & quia prompte ac celeriter transit, in diversis locis operatur.* Similia habent Ambrosius lib. 1. de Spirit. sanct. Chrysostomus homil. 3. in epist. Hebr. Gregorius homil. 34. in Euang. Bernardus in serm. in Cant. & alij.

5 Tertio probatur assertio ratione. Tum quia Angeli cum sint spirituales substantiæ, non dependent ab vno loco; & cum nobiliores sint quam corpora, multo magis quam ista, moueri se poterunt; cum in substantijs finitis, quæ ubique non sunt, sit cuiusdam perfectionis posse alia & alia loca occupare, & ad ea se mouere. Tum quia multo probabilius est, etiam animam rationalem separatam posse naturaliter seipsam mouere: tamen si Vasquez disp. 194. num. 8. putet, hoc ex doctrina Patrum, & scripturæ, non ita compertum esse. Certè quidem etiam de fide sit, Christi animam etiam quoad substantiam descendisse ad inferos, non tamen ex fide constat, hoc naturali, & non supernaturali virtute animæ factum. Quod autem Durandus in 1. dist. 37. part. 2. q. 1. ad 6. & in 3. dist. 22. q. 3. num. 5. ait, animam separatam secundum se nullibi esse, & inferno aut purgatorio *solum per deputacionem* adesse, rectè errorem vocauit Vasquez disput. 194. cap. 2. de quo alibi.

6 Assertio III. Angelus seipsum per se mouet, & non solum per accidens. Ita communis Doctorum loc. cit. saltem eo casu, quo Angelus seipsum absque corpore, quod secum deferat, mouet; quamuis assertio etiam extra hunc casum procedat, vt dicemus. Est autem assertio contra Capreolum. loc. cit. qui vniuersim asseruit, solum per accidens Angelum se mouere posse: quasi nimirum Angelus per se solum possit mouere corpus; à corpore verò ex consequenti & per accidens simul quasi trahatur; perinde ac si quis in curru sedens directe & per se moueat currum, & ex consequenti seipsum, vel sicut anima directe mouet corpus, se vero solum per accidens vna cum corpore. Quod sane non videtur probabile, vt bene Suarez hic cit. cap. 28. cum alijs citandis pro assert. 5.

Probatur assertio. Tum quia Angelus, sicut est in loco per suam substantiam, etiam in eo nihil efficit, ita potest se loco mouere, etiam si nullum corpus moueat. Tum quia Angelus nullo vinculo reali alligatus est corpori, quod mouet, vt ab eo trahi possit; sed sola voluntate extrinsece ei coniungitur, vt contra Vasquez etiam dictum dub. 3. Tum quia quando Angelus mouet corpus & ab vno loco deferit ad alium, per se ipsum, absque impulsu impresso, (quo modo Angelum posse mouere corpora certius est, ex dicendis quæst. 5.) tunc prius quasi naturæ & ratione seipsum loco mouere debet, quam corpus mobile; quando quidem tunc mediante motu Angeli corpus transfertur. In quem sensum Lychetus in 2. dist. 2. q. 9. ait, *Quod si Angelus sit in lapide, qui mouet lapidem, non mouebit Angelum per accidens; sed si Angelus semper vult esse præsens lapidi, necesse est, vt propria voluntate & actione se moueat, vt lapidem comitetur.* Accedit

denique quod nusquam in scriptura, vel apud Patres legitur, quod corpus aliquod loco mouerit, aut alio tulerit Angelum, sed quod Angelus corpus, v. g. Habacuc in Babylonem ad Danielem, porcos in mare, &c. Recte tamen notat Suarez hic lib. 4. cap. 14. num. 1. Angelum quando mouetur cum corpore, dici posse per accidens moueri, alio sensu nimirum quia concomitanter simul cum corpore mouetur, vel quia non propter se, sed propter corpus mouetur, &c.

7 Assertio IV. Angelus mouere seipsum potest motu tum continuo, tum discreto. Ita expressè S. Thomas q. 53. a. 1. & communis Doctorum loc. cit. quicquid de continuo neget Hibernicus apud Ariminensem in 2. dist. 6. q. 2. & vt apparet olim etiam ipse S. Thomas in 1. dist. 37. q. 4. a. 1. & de discreto Ariminensis in 2. dist. 7. q. 3. apud Gregorium de Valentia hic q. 4. punct. 1. Probatur, & declaratur. Quia motus continuus est, quando mobile locum quantum occupans, successiue & per partes, ac sine interruptione priorem locum deserit, & alium acquirit. Motus discretus est, quando mobile locum priorem quantum simul totum deserit, & toti alteri loco simul se applicat: at verò nihil obstat, quo minus Angelus & locum aliquem quantum seu diuisibilem occupans, successiue eundem locum absque interruptione deserat, & alium eadem ratione acquirat: vel etiam, vt priorem locum simul totum deserat, & alium nouum totum simul acquirat, siue vtrūque hoc fiat simul in eodem instanti, siue in diuerso, de quo dub. 8. quia cum sit spiritualis & indiuisibilis, non est necesse, quemadmodum in corpore accidit, vt vna pars eius prius, altera posterior eundem locum occupet; sed potest se totum simul indiuisibiliter toti loco etiam diuisibili præsentem sistere, vt pluribus dicitur dub. 7. & 8. Ergo, &c.

8 Nec obstat, quod ad motum continuum 6. Physic. cap. 4. & 10. requirit Aristoteles, vt mobile partim sit in termino à quo, partim in termino ad quem. Id enim etiam in Angelo suo modo accidit; non quod Angelus secundum aliquam sui partem sit in termino à quo, & secundum aliam in termino ad quem; sed quia habet partem termini à quo, & partem ipsius termini ad quem, vt recte declarauit S. Thomas hic cit. art. 1. ad 1.

9 An veto si Angelus esset solum in aliquo puncto indiuisibili, moueri posset motu continuo, nõ est operæ pretium hic fuse disputare; eadem enim difficultas est, quæ de ipso puncto indiuisibili quantitatis, si separatim constitueretur. Et verò quæuis negatiua sententia tradat Aristoteles 6. Physic. tex. 32. eo ipso argumento, quia hoc mobile non potest partim esse in termino à quo, partim in termino ad quem; verior tamen videtur sententia affirmatiua, quæ Scotus in 2. dist. 2. q. 9. tuetur, & sequuntur etiam Vasquez disp. 195. cap. 6. & Albertinus tom. 1. princ. 1. coroll. 46. dub. 4. quia ad motum continuum, in re indiuisibili, absolute loquendo, sufficit, vt mobile successiue & continuo alium & alium locum, seu vbi acquirat. Et cum in motu continuo & successiuo corporis nullum sit punctum, quod non simul etiam

cum eo utique successiue moueatur; cur id repugnabit puncto separato; si modo puncta eiusmodi dentur? Quod si quis urgeat, hinc consequens esse, punctum puncto, & instanti instans immediate subsequens esse, is hoc solum efficiet, ut absolute concedamus, eiusmodi puncta non dari, de quo disp. 2. q. 4. dub. 2.

10 Atque hactenus explicauimus, an & qua ratione, generatim loquendo, moueri possit Angelus: quid vero sit ipse motus localis Angeli, quidue ei superaddat, iam restat explicandum. De qua re sunt tres Doctorum sententia. Prima absolute docet, motum in Angelo solum esse formam seu denominationem extrinsecam, nempe vel præsentia denominationem à loco extrinseco; vel distantia à fixis partibus mundi. Ita docent Egidius in 1. distinct. 37. part. 2. art. 2. quæst. 1. Ariminensis in 2. dist. 6. quæst. 1. art. 2. Ferrariensis 3. cont. gent. cap. 102. Caietanus hic q. 53. art. 1. quorum nonnulli idem etiam docent de motu corporum. Fauet huic sententia tum Aristoteles 4. Physic. cap. 7. tex. 59. ubi ait: *sola latitatio nihil in hisce, quæ insunt sibi, mutatur*: tum etiam Sanctus Thomas hic q. 53. a. 1. ubi obscure ait, motum localem nihil aliud esse, quam *diuersos contactus diuersorum locorum successiue*; quod tamen, ut de loco dictum dub. 3. in varios posset sensus accipi. Et infra q. 100. art. 3. docet, Angelos mouere posse corpora secundum locum, non tamen alio motu, quia corpus per motum secundum locum non est in potentia ad aliquid intrinsecum. Quare Molina hic q. 53. a. 1. ita etiam S. Thomam intellexit, sed quem non sequitur, ut dicemus.

11 Secunda sententia distinguit, idque rursus dupliciter. Quidam enim dicunt, priorem sententiam veram esse, quando Angelus solum mouetur motu corporis, quod mouet; non autem, quando per se absque motu corporis mouetur. Ita refert Vasquez cit. disp. 195. cap. 2. & Suarez lib. 4. cap. 12. num. 4. idque significat Ferrariensis cit. cap. 102. At vero ipsemet Vasquez cap. 4. aliter distinguit. Fatetur enim quidem, quando Angelus solum per accidens vna cum corpore mouetur, nullam fieri in ipso intrinsecam mutationem; fieri autem, quando per se mouetur loco, eo quod tunc Angelus verum modum realem vnionis acquirat, quo coniungatur realiter alicui corpori, ut dictum supra dub. 3. at vero simul ait, motum localem formaliter non consistere in acquisitione aut variatione illius modi, sed in extrinseca quadam denominatione distantia à punctis fixis, ita ut terminus motus non sit motus ille realis, sed distantia. Vbi eadem ratione putat, etiam animam in corpore, & corpus Christi sub speciebus, moueri localiter solum per denominationem extrinsecam.

12 Tercia sententia vniuersim docet, tam corpus, quam Angelum non moueri localiter, nisi per mutationem intrinsecam in ipsis receptam, quam ut veriorum sequentibus assertionibus explicamus.

13 Assertio V. Omnis motus localis Angeli, siue per se, siue per accidens loco moueri dicatur, est mutatio quadam realis intrinseca in ipso Angelo,

adeoque vera acquisitio noui termini realis & intrinseci. Hanc assertionem aperte tradit Lychetus in 2. distinct. 2. quæstion. 9. & 10. Molina, & Zumel quæstion. 53. articulo 1. & fuisse Suarez hic lib. 4. capit. 13. & 14. qui etiam cap. 12. eandem sententiam vocat communem & holasticorum; tamen veteres ex instituto hac de re vix differant. Ita tamen sentire videtur Aletius 2. part. quæstion. 33. membr. 1. & 3. inter se bene collatis, apertius Scotus in 2. distinct. 2. quæstion. 9. & 10. & in 4. distinct. 10. quæstion. 6. ubi docet, corpus Christi moueri proprio motu, quando cum speciebus defertur. Quare Scotus in hanc quoque sententiam citant Lychetus loco citat. Herrera & Pesantius infra. Consentit Richardus in 2. distinctione 37. articulo 3. quæstion. 1. præsertim ad 5. & Bonauentura articulo 1. quæstion. prima. His addit Suarez ex recentioribus Herreram in 2. distinctione 7. disputat. 2. & 3. Malonium in 2. distinct. 8. disputat. 14. iuncta 15. & Pesantium 1. part. quæstion. 53. articulo 1. disputat. 3. Impletmet Sanctus Thomas in 1. distinct. 37. quæstion. 4. articulo 1. ad 1. non parum eidem sententia fauet, dum dicit, propositionem Aristotelis 3. physic. tex. 9. quod *motus est actus imperfecti*, habere locum in Angelo etiam beato: cum tamen constet Aristotelem illic loqui de subiecto motus.

14 Probatur assertio. Tum quia motus localis corporis subiectiue & realiter est in ipso corpore, ut non solum habet communis Philosophorum & Theologorum sententia, consentiente quoque Vasquez 1. part. quæstion. 29. cap. 3. & disputat. 188. capit. 7. sed etiam aperte tradit Aristoteles 9. Metaph. tex. 9. & lib. 3. Physic. cap. 3. ubi ait, *Perspicuum est, motum esse in eo, quod mouetur*: id quod ex ipsa etiam definitione motus colligitur, dum dicitur, *actus ens in potentia*, quod ens non est aliud, quam ipsum mobile. Ergo motus habet terminum realem & intrinsecum in ipso corpore, cum quo identificetur: Ergo in Angelo; siquidem quoad hoc est par ratio corporis & Angeli. Tum quia motus localis est aliquis effectus positius realis, qui de nouo producit, ut patet: Ergo habet terminum realem de nouo productum, at non alium, nec alibi, præterquam in ipso mobili; siue hoc mobile sit corpus, siue Angelus: siquidem impossibile est, ut motus localis sit forma alterius subiecti, quam ipsius mobilis, quod denominat. Denique supra dub. 2. probatum est, tam in motu locali Angeli, quam corporis terminum positium realem & intrinsecum, qui per motum acquiratur, esse ipsum Vbi intrinsecum, Vnde est

15 Assertio VI. Terminus qui per motum localem ab Angelo acquiratur, non est aliqua vnio realis Angeli cum corpore, qua moto etiam corpore, simul cum Angelo inuariata permaneat, sed modus realis intrinsecus ipsius Vbi localis; qui toties mutatur & variatur, quoties Angelus per se siue per accidens loco mouetur, mutata nimirum distantia ad fixas partes mundi.

Ita.

Ita Molina, Suarez, alijque citati, contra Vasquez. Probatur ex dictis citat. dub. 3. Tum quia nulla datur eiusmodi unio realis Angeli cum corpore. Tum quia etiam si daretur, is tamen non posset esse terminus motus localis: quandoquidem motu locali per se ac necessario non variatur aut mutatur, ut dictum: quare non potest etiam esse fundamentum relationis distantiae, ad fixas partes mundi. Denique ipsemet Vasquez fatetur, eum modum non semper, neque necessario acquiri, vel haberi ab Angelo, quoties mouetur localiter.

16 Unde sequitur altera pars assertionis. Quia per illud ubi intrinsecum optime explicantur omnia, quæ ad terminum motus localis requiruntur: nimirum 1. quod sit aliquid positium, reale, accidentale in ipso Angelo. 2. quod per se motu acquiratur etiam in vacuo. 3. quod motus cum illo identificetur. 4. quod semper mutetur, quoties Angelus siue per se, siue per accidens loco mouetur. 5. quod sit fundamentum distantiae ad fixas partes mundi; quæ omnia patent ex dub. 2.

17 Et confirmantur hæc omnia ex analogia motus corporei; nam & hic alium terminum proprium ac intrinsecum non habet, quam hoc Vbi locale corporum; tum ab exemplo cælorum inferiorum, qui motu primi mobilis mouentur; aut etiam nauæ, qui motu nauis mouetur; imo etiam animæ in corpore, & corporis CHRISTI sub speciebus; nam & hæc nouum Vbi intrinsecum acquirunt, quoties loco mouentur; etiam si per accidens tantum moueantur; ut suo loco docuimus, & rectè etiam tradit Suarez hic cap. 14. Neque propterea vel corpus Christi in hostia, vel anima in corpore, simpliciter & absolute dicenda sunt per se moueri; quia vis motiua non directè, sed indirectè solum illis applicatur; ita ut moueantur solum ad motum alterius; qui est vnus ex præcipuis modis motus per accidens, iuxta Aristotelem 5. Physic. capit. 1. etiam si non moueantur per accidens alio sensu, quasi formaliter moueantur per solum motum alienum.

18 Ex quibus etiam dissoluuntur fundamenta sententiarum oppositarum; ut nimirum 1. quod motus localis, etiam corporum; solum sit denominatio extrinseca: vel 2. quod Angeli non moueantur loco, nisi secundum operationem transeuntem. vel 3. non nisi per unionem realem & formalem cum corpore, &c. quæ falsa esse, ex dictis constat. Aristoteles autem in contrariū citatus loquitur de termino motus, qui sit res distincta à subiecto, ut est forma substantialis, quantitas, qualitas, &c.

19 Assertio VII. Tametsi vero, ut dictum, in omni motu locali Angeli, Vbi eius intrinsecum realiter aliquo modo varietur; non tamen quolibet motu locali Angeli terminus positium acquiritur, & amittitur, sed præter motum localem, quo Angelus amisso priori Vbi locali intrinseco, acquirit nouum Vbi locale intrinsecum, esse potest in Angelo etiam alius motus localis, quo vel toto permanente priori Vbi locali, accedat eidem solum noua pars Vbi localis; aut quo parte solum

prioris Vbi localis permanente, pars solum aliqua amittatur; ita ut in primo casu motus quidem localis Angeli sit inter terminos positium, & partim deperditius, partim acquisitiuus: in secundo tamen sit mere acquisitiuus, adeoque inter terminum à quo priuatiuum, qui est priuatio maioris Vbi, & terminum ad quem positium: in tertio sit mere deperditius siue priuatiuus inter terminum à quo positium, & terminum ad quem priuatiuum. Ita Suarez hic lib. 4. cap. 16. & patet ex dictis supra dub. 3. assert. 5.

20 Probatur assertio. Quia Angelus suo arbitratu potest esse in loco adæquato, vel inadæquato, idque per Vbi diuisibile in ordine ad locum, ut ibidè diximus. Ergo potest vel totum priorem locum amittere, & acquirere nouum, vel in loco inadæquato existens, potest suum Vbi extendere, retento quidè priori Vbi, sed noua ad eum facta accessione: vel in loco adæquato, aut etiam inadæquato existens potest contrahere se ad minus Vbi, sola parte prioris Vbi amissa, ut ibidè diximus. Qua ratione etiam in locali motu Angelorum omnis illa varietas cernitur, quam Aristoteles 5. Physic. cap. 1. generatim motui attribuit, ut nimirum sit, vel à subiecto ad subiectum, vel a non subiecto ad subiectum, vel à subiecto ad non subiectum.

21 Contrarium tamen docet, non solum Bassolis in 2. dist. 2. q. 4. a. 1. & quotquot cum illo sentiunt, Angelum per suam substantiam esse non posse nisi in loco adæquato; sed etiam qui negant, Vbi locale Angeli, ex parte loci seu spacij, esse extensum & diuisibile; qui proinde asserunt, quoties Angelus se in eodem loco permanens, ad maiorem locum extendit, aut contrahit ad minorem, semper amitti prius Vbi, & acquiri nouum, ut cit. dub. 3. retulimus. Sed quas sententias ibidè refutauimus; ubi etiam diximus, esse quoad hoc discrimen inter corpora, & Angelos, illa enim cum non possint esse nisi in locis adæquatis, non possunt localiter moueri nisi à termino positium, ad alium positium, non autem à positium ad priuatiuum, vel à priuatiuum ad positium, ut consideranti facile patebit.

DVBIVM VII.

Vtrum Angelus possit moueri de extremo ad extremum, seu ab vno loco ad aliud sine transitu per medium.

S. Thomas p. 1. p. 53, art. 2.

1 Proponit S. Thomas loc. cit. hanc difficultatem sub terminis paulo generalioribus, idque dupliciter: nam initio citatæ quæstionis 53. ita articuli secundi argumentum proponit, *Vtrum Angelus moueatur de loco ad locum, pertransendo medium*, at verò titulus, qui eidè articulo præfigitur ita habet, *Vtrum Angelus transeat per medium*, scilicet dum mouetur. Et vero res omnis eodem fere pertinet; siquidem cum in quouis motu Angelico, quo priori loco diuisibili relicto, nouus locus acquiritur, inter principium prioris loci, & extremum alterius (quæ sunt duo quasi extrema) intercedant plura loca media, ita ut Angelus semper in priori ac priori

motum

motum sistere, ac ibi quiescere potuerit, quæstio hæc ad omnem motum localem Angeli potest extendi, saltem eum, quo, ut dictum, Angelus priori loco diuisibili relicto, alium acquirit. Respondet vero S. Thomas loc. cit. motu quidem continuo Angelum ab vno extremo in alterum moueri non posse, nisi transeat per medium; per motum vero discretum posse: de quorum tamen verborum sensu, quoad posteriorem partem, non minus, quam de ipsa est controuersia.

2. Etenim quod dicitur, Angelum posse motu discreto moueri de extremo ad extremum, dupliciter intelligi potest, vel de loco medio participante, ab utroque extremo, vel de loco medio non participante. Sit enim V. G. locus Angeli decempedalis, & moueat se Angelus in alterum locum decempedalem contiguum, & adæquate à priori diuersum; tum inter initium primi, & extremum secundi loci designari possent alij infiniti (synkategorematicæ) decempedales loci communicantes seu participantis; non communicans autem locus nullus; cum nullum plane sit spatium, imo nec punctum intermedium. quod non vel ad priorem vel ad posteriorem locum pertineat, & sub eo contineatur. Moueatur porro idem Angelus à priori loco ad alium non contiguum, sed decempedali V. G. spatio distantem, tum locus medius non communicans erit decempedalis. Nunc igitur est quæstio, quo modo vel ex mente S. Thomæ, vel secundum rei veritatem, possit Angelus de extremo ad extremum locum, siue motu continuo, siue motu discreto, naturaliter moueri, non transeundo per medium; an scilicet hoc intelligendum sit, de medio communicante tantum, an de utroque, an de neutro: quæ quæstio solet à nonnullis etiam sub his terminis proponi, vtrum Angelus moueri possit naturaliter ab vno loco ad alium etiam distantem, & non contiguum. Dico naturaliter, quia omnes supponunt, supernaturaliter, & per absolutam Dei potentiam hoc fieri posse.

3. De hac re sunt tres Doctorum sententiæ. Prima vniuersim affirmat, posse Angelum absque transitu per medium moueri motu discreto, ab vno loco ad alium, etiam distantem, & non contiguum. Ita docent Heruæus in 1. dist. 37. q. 1. a. 2. & tractatu de motu Angeli q. 1. 3. & 4. Marsilius in 2. q. 7. a. 3. Carthusianus in 1. dist. 37. q. 4. Capreolus in 2. dist. 6. q. 1. a. 1. Hispalensis dist. 6. q. 2. Ferrariensis 3. cont. gent. cap. 102. Caietanus, & plerique Thomistæ recentiores hic q. 53. a. 2. Vasquez disp. 196. cap. 2. & tribuitur etiam communiter S. Thomæ cit. q. 53. a. 2. non solum ab auctoribus huius sententiæ, sed etiam à Suarez hic lib. 4. c. 18. & inclinant etiam Henricus quodlib. 4. q. 17. & Ariminensis in 2. d. 6. q. 3. a. 2.

4. Secundâ sententiâ absolute ac vniuersim negat. Ita sentire videntur Alensis 2. part. q. 33. mem. 2. Albertus in 1. dist. 37. art. 2. 3. Bonauentura dist. 37. part. 2. art. 2. q. 2. Richardus a. 3. q. 2. Ægidius 2. part. dist. a. 2. Henricus quodlib. 13. q. 7. quam proinde communiorum inter antiquos Theologos vocât Richardus loc. cit. & Suarez hic lib. 4. cap. 19. num. 1. Quibus etiam Alberinus

tom. 1. princip. 1. coroll. 16. pun. 1. accensetur Molinam, sed qui de loco solum distante loquitur.

5. Tertia sententiâ est, posse Angelum motu discreto, de extremo moueri ad extremum, sine transitu per medium non participans, seu quod idem est, posse moueri sine medio de extremo ad extremum locum coniunctum vel contiguum, non distantem & dislitum, aliquo spatio inter, vtrumque interiecto, nisi hoc ipso spatio prius transitu. Ita cum Scoto in 2. dist. 2. q. 12. siue vltima, docent & distinguunt Gregorius de Valentia q. 4. pun. 1. Albertinus loc. cit. à num. 4. & videtur, ut dictum, consentire Molina hic q. 53. a. 2. Eademque plane, ut bene citauit Gregorius de Valentia loc. cit. est sententiâ Gabrielis in 2. dist. 2. quæstion. 3. vbi expressè dicit, *Angelum posse mutari de loco ad locum, & non per medium, si termini illius mutationis sunt indistantes; si vero termini distant, per medium* (scilicet non communicans) non posse naturaliter ita moueri. Quamquam à nonnullis in eam sententiâ referatur, quasi dixerit solum posse Angelum motu discreto moueri sine transitu per medium, cum est in loco inadæquato, & mouetur ad locum contiguum adæquatum, v. g. ex loco bipedali extendendo suam præsentiam ad decempedalem; non autem, cum est in loco adæquato: cum tamen hac in re, de loco adæquato vel inadæquato Gabriel nihil distinguat. Ad eundem sensum recte etiam à Valentia intelligitur Richardus loc. citat. quia loquitur de medio inter duo loca Angeli interiecto. Eadem procul dubio est sententiâ Suarez hic lib. 4. cap. 19. quamuis enim absolute negatiuam sententiâ, ut probabiliorem tueatur, semper tamen loquitur de motu ad locum distantem. Hanc igitur sententiâ, cû & ego probabiliorem semper existimauerim, sequentibus assertionibus declaro.

6. Assertio I. Motu continuo non potest Angelus de loco moueri ad locum, siue e communicantem, siue non communicantem, & siue interiecto spatio distantem, siue contiguum, absque transitu per medium. Ita communis omnium, quos citavi, cum Sancto Thomæ hic cit. q. 53. art. 2. adeo ut hæc assertio sit inter Doctores plane certa, & extra controuersiam: quam etiam optime probat S. Thomas ibidem. Quia iuxta Aristotelem 4. Physic. tex. 99. continuitas motus localis secundum prius & posterius sumitur ex continuitate loci, secundum partes successiue deperditi & acquisiti; ita scilicet ut mobile prius veniat ad medium, quam ad extremum. Quare etiam Aristoteles de eodem motu locali loquens 6. Physic. tex. 77. ait, *quod prius ad medium oportet peruenire, id quod fertur.* Et lib. quinto, tex. 22. simili sensu ait: *Inter* (hoc est inter duo medium) *esse id, in quod prius aptum natura est peruenire id, quod mutatur, quam in quod vltimum mutatur.* Quæ omnia æquæ etiam procedunt, de loco contiguo ac distante. Et confirmatur. Quia si motus est continuus, necesse est, ut etiam acquisitio termini sit continua, adeoque successiua: Ergo mobile non in instanti est in extremo loci, quem eo motu acquirit; ac proinde necessario

prius

prius fuit in medio; nullibi enim interim fuisse, non potest, ex dictis dub. 2. Quo fit, vt motus continuus sine transitu per medium plane implicet contradictionem; ita vt nec per absolutam Dei potentiam fieri possit.

7 **A**ssertio II. Sed nec motu discreto Angelus naturaliter moueri potest, ab vno loco ad alium, interiecto spatio distantem, sine transitu per medium: ac proinde non potest moueri ab extremo ad extremum, sine transitu per medium non communicans, si quidem tale medium inter extrema sit interiectum. Ita sentio cum authoribus secundæ & tertiæ sententiæ, contra primam sententiam; quæ etsi non sit omnino improbabilis; minus tamen probatur; non solum quia hæc opposita est consuetudini veterum Scholasticorum, vt dictum, sed etiam quia melioribus rationibus nititur. Cum oppositæ sententiæ authores seze non nisi falsis fundamentis nitantur, vt dicitur.

8 **I**n rationibus autem pro hac assertionem referendis; tametsi Authores discrepent, & vero difficile sit, rationem à priori, aut plane conuincentem adferre, vt patet ex ijs, quæ fuse disserit Suarez cit. cap. 19. mihi tamen hæc maxime probantur. Prima sumitur à posteriori seu effectu. Quia minus est agere in distans, seu virtutem vel actionem suam transmittere in distans, sine transitu per medium, quam suam substantiam in loco distanti collocare sine transitu per medium: sed Angelus non potest naturaliter agere in distans, nisi transmittendo virtutem seu actionem per medium, vt patebit quæst. 5. Ergo, &c.

9 **S**ecundo; Eadem quoad hoc videtur proportio inter duo loca extrema; quæ aliquo medio seiuncta sunt, quæ est inter tempus præteritum & futurum, quæ tempore seu nunc præsentem intermedio seiunguntur: at vero impossibile est, vt supposita existentia temporis, res aliqua, in suo esse permanens, à tempore præterito transeat in futurum, nisi per medium tempus seu nunc præsens: Ergo etiam impossibile est, vt res aliqua in suo esse permanens naturaliter transeat de extremo ad locum extremum distantem, sine transitu per medium, vt argumentatur etiam Gabriel loc. cit. Fateor tamen esse aliquam disparitatem, inter tempus & locum; quia cum tempus intrinsece successiuum sit, non potest nec discreto quidem motu, aut per vllam etiam potentiam, res in suo esse permanens coexistere tempori præterito & futuro simul aut successiue, nisi per medium transeundo; coexistat etiam ipsi nunc temporis præsentis; quare etiam ratio præsens etsi non omnino conuincat, facit tamen rem probabilem.

10 **T**ertio, si Angelus posset moueri ad locum distantem, sine transitu per medium, nulla causa esset, cur non vno instanti ad quemlibet locum remotissimum naturaliter se posset transferre; ita vt cum toto tempore præcedente quiescisset in celo Empyreo V. G. vno momento posset esse in terra, vel in purgatorio: at hoc videtur incredibile & plane excedens vires naturales substantiæ create: esset enim hac ratione virtus motiua Angeli, quasi infinita; cum etiam multiplicata in

infinitum distantia loci, par facilitas esset, illic momento se collo candi; neque hac ratione inter Angelos quoad celeritatem motus esset differentia. **Q**uarto. Nullum corpus, seu res naturalis nobis cognita potest moueri de loco in locum, distantem, absque transitu per medium; neque vlla ratio, aut experientia, vel authoritas probat oppositum de Angelo: Ergo probabilius est, nec Angelum id posse.

Assertio III. Potest tamen Angelus motu discreto naturaliter se mouere ad locum coniunctum, vel contiguum, siue communicantem siue non communicantem cum priore; absque transitu per medium. Ita authores primæ & tertiæ sententiæ; adeoque communis Theologorum; cui existimo, etiam ex authoribus secundæ sententiæ teipsa neminem aduersari, prætereos qui motum discretum Angeli plane negant, in quibus est Ariminensis, vt dictum dub. præced.

Probatur primo; Quia si Angelus motu discreto necessario transiret per loca media participantia, tum necesse foret, transire per omnia eiusmodi loca participantia; cum sit eadem ratio omnium: sed hoc est impossibile; sequeretur enim in fine motus esse quasi numerata ab Angelo loca infinita participantia; quæ inter vt- rumque extremum inter sunt: nam motus discretus, qui per interrupta instantia fit, facit numerum; continuus non item. Quæ est ratio S. Thomæ, & Scoti locis citatis.

Secundo. Quia eodem modo anima rationalis V. G. simul & in instanti, adeoque sine transitu per medium, informaret totam partem aliquam corporis, si simul dispositam reperiret. Tertio. Hoc ipso, quod Angelus motu discreto simul & in instanti se constituit in toto loco adæquato sublequente, non prius est in loco medio, quam in extremo adæquato: Ergo hoc motu non transit per medium.

Quarto. Moueri localiter ad extremum, transeundo per medium, proprie est acquirere prius locum medium, & eo relicto venire ad extremum; transire enim relinquere quoddam est: atqui cum Angelus de loco ad locum coniunctum, siue contiguum, motu discreto mouetur, nullus locus medius potest assignari, ad quem ita prius moueatur Angelus, vt eum, veniendo ad extremum relinquat: nulla enim pars loci acquiritur, quæ deseratur, vel contra: sed posterior locus totus simul acquiritur, prior itidem totus simul deseritur. Ergo impossibile est, vt motu discreto Angelus moueatur de loco ad locum coniunctum, siue contiguum, transeundo per medium: ac proinde nisi omnino negetur motus discretus Angeli, negari non potest, eum fieri absque medio participante. Diuersa est ratio corporis; quod cum plane motu discreto de loco ad locum moueri non possit, ob intimam suam extensionem & diuisibilitatem, nõ potest vlllo modo de loco ad locum moueri, sine transitu per medium, vt recte etiam notauit S. Thomas cit. q. 52. a. 2.

Posset tamen aliquis de nomine contendendo, dicere, sufficere ad motum discretum Angeli per medium, vt prius ratione, vel natura, relinquatur

& acquiratur vna pars loci, quam alia; sed hoc est contra receptum loquendi vsu, & proprietatem verborum, vt recte Vasquez loc. cit. quicquid in contrarium disserat Suarez hic lib. 4. cap. 22. num. 3. Cum enim Aristoteles loc. cit. dixit in motu prius perueniri ad medium, quam ad extremum, non sane locutus est de prioritate solum rationis seu naturæ, sed temporis, cui etiam motum æquiparari docuit.

16 Argumenta vero authorum primæ sententiæ iam aliunde refutata sunt: supponunt enim plerique falsa principia; vt quod Angelus secundum se ac substantiam suam, vere non sit in loco, nec moueatur loco; sed solum secundum effectum; vt de Heruzo dub. 1. dictum: vel quod Angelus non sit in loco nisi per operationem transeuntem, seu applicationem virtutis ad illam; quam cui velit loco possit applicare, vel non applicare; vt de Thomistis dictum dub. 3. vel quod Angelus sit in loco per vnionem realem & voluntariam ad aliquod corpus; quam ita possit vni loco seu corpori etiam remoto applicare, vt non necessario etiam applicet locis seu corporibus intermedijs, vt de Vasquez dictum dub. 3.

17 Quod vero ad Sanctum Thomam attinet, equidem cum Gregorio de Valentia & Albertino locis citatis probabiliter existimo, eum reipsa à nobis non dissentire; sed locutum solummodo fuisse, iuxta sensum tertix assertionis, de medijs participantibus, non de alijs: quia de illis solum procedit eius ratio; non de istis; hæc enim infinita non sunt, sed illa tantum; quod etiam magis patebit eius verba consideranti.

DVBIVM VIII.

De velocitate motus Angelici: Et speciatim, an Et qua ratione Angelus moueri possit in instanti, maxime ad locum distantem.

S. Thomas 1. p. q. 53. a. 3.

1 Explicata ratione motus Angelici, tum quoad substantiam, tum respectu loci seu spatij, superest, vt de eo etiam disseramus per comparationem ad tempus, quo peragitur, & ex quo etiam desumitur velocitas motus: siquidem motus localis velocior est ille, qui eodem tempore plus spatij conficit.

2 De qua quidem re, generatim loquendo, certum est, motum Angeli (pro arbitrato tamen ipsius Angeli, vt optime notauit etiam S. Thomas q. 53. a. 3. ad 1.) esse posse velocissimum, siue is motu continuo, siue discreto velit moueri. Ita enim expresse docent SS. Patres, qui propterea motum eorundem alitibus comparant, & addunt momento posse esse vbique, nempe quasi moraliter, vt regulimus supra dub. 6. assert. 2. Et ratio sumitur, tum à perfectione naturæ; quæ vti cæ-

teras proprietates naturales, ita etiam vim motiuam vti que perfectiorem habet, quam in corporibus cernatur; spectat autem ad perfectionem facultatis motiuæ posse celeriter mouere: tum ex conditione mobilis, & habitudine Angeli ad medium; siquidem ex neutro capite, cum ipse spiritualis & incorporeus sit, vllam penitus patitur resistentiæ, cum sine vlla diuisione medijs, penetratione quadam peruadere & percurrere possit omnia; tum denique ex impatibilitate spiritualis naturæ, quæ nullo motus aut spatij longitudine siue continuatione fatigatur.

Duo vero sunt dubia. Primum, vtrum Angelus etiam in instanti moueri localiter possit; secundo, vtrum velocitas motus Angelici sit determinata ad certum tempus, seu longius, seu breuius, pro maiori aut minori perfectione Angeli; quod sequentibus assertionibus declaramus.

4 Assertio I. Motus Angeli continuus fieri non potest in instanti; sed solum in tempore continuo. Ita communis & certa omnium Doctorum sententia cum S. Thoma cit. quæst. 53. a. 3. neque de hoc est vlla controuersia. Ratio patet ex dictis dubijs præced. Quia de ratione motus continui est, vt mobile partim sit in termino à quo, partim in termino ad quem; adeoque vt prius sit in medio, quam in extremo loco, seu termino loci, iuxta Aristotelem 6 Physic. cap. 4. & 10.

5 Assertio II. Nullus etiam motus Angeli, ab vno loco ad alium locum ita distantem, vt cum suo spatio excedat locum adæquatum eiusdem, fieri potest, nisi in tempore. Hæc assertio est contra Albertum in 1. dist. 37. a. 23. & 24. (qui tamen non satis constanter loquitur) item contra Henricum quodlib. 13. q. 7. Ariminensem in 2. dist. 6. q. 3. a. 2. Maiorem dist. 2. q. 12. Marfilium in 2. quæst. 7. & vt citat Ariminensis contra Hybernicum; qui existimant, motu discreto Angelum moueri posse etiam ad locum ita distantem in instanti; & addit Hybernicus, ita etiam necessario moueri.

6 Sed nostra assertio est communis cæterorum Theologorum, quam tradunt sanctus Thomas hic quæst. 53. a. 3. Caietanus, & Thomistæ recentiores ibidem, Bonauentura in 1. dist. 37. part. 2. q. 3. Richardus art. 3. q. 3. Egidius part. 2. dist. q. 13. Scorus in 2. dist. 2. q. 11. Gabriel q. 3. a. 3. Capreolus in 2. dist. 6. q. 1. a. 1. Ferrariensis 3. cont. gent. cap. 102. item Gregorius de Valentia q. 4. punct. 2. Molina hic cit. q. 53. a. 3. Vasquez disp. 197. c. 2. Suarez hic lib. 4. cap. 22.

7 Probatur assertio. Quia si Angelus hoc casu moueretur in instanti, tunc simul ac in eodem instanti esset in loco medio adæquato, & vltra illum in loco remotiori; vt necessario concedunt Ariminensis, & Maior, alijque nonnulli aduersæ sententiæ authores: at vero consequens excedit naturalem virtutem ac facultatem Angeli; vt qui naturaliter esse non potest, in maiori loco, quam sit locus eius adæquatus: ac præfertim etiam quia ea ratione sequeretur, Angelum simul esse posse etiam in duobus locis adæquatis, & per consequens etiam in pluribus, imo in quibusuis locis etiam remotissimis, cum par sit ratio de duobus

locis

locis adæquatis, & de pluribus quibuslibet: Ergo naturaliter impossibile est, vt Angelus ita in instanti moueatur.

8 Fundamentum autem oppositum contrariæ sententiæ, quod successio motus solum oriatur ex resistentia medij, iuxta Aristotelem 4. Physic. falsum est; oritur enim etiam tum ex extensione mobilis; tum ex distantia terminorum; tum hac supposita, ex limitata virtute motiua, seu essendi in loco ipsius mobilis. Alias enim etiam corpus, dum mouetur in vacuo, vel in eodem instanti amitteret totum terminum à quo, & acquireret totum terminum ad quem, vel simul esset in utroque, ac in omnibus spatijs intermedijs: quod totum etsi concedat Ariminensis, plane tamen absurdum est, & contra ipsum Aristotelem, vt bene Suarez n. 9.

9 Assertio III. Imo nullus omnino motus Angeli, qui sit per medium, siue is continuus sit, siue discretus, fieri potest in instanti; sed solum in tempore, siue continuo, si motus continuus sit; siue discreto, si motus sit discretus. Hæc assertio quoad motum discretum est contra Albertum, Henricum, Ariminensem in 2. dist. 6. q. 3. a. 2. Maiorem, Marsilium, Hybernicum, locis citatis, & denique quoad modum loquendi fere etiã contra Suarez cit. cap. 22. num. 3. extra casum præcedentis assertionis. Est tamen assertio communis cæterorum Theologorum, quam tradunt S. Thomashic q. 53. a. 3. Caietanus & Thomistæ recentiores ibidem, Bonauentura, Richardus, Ægidius, Scotus, Gabriel, Capreolus, Ferrarientis, Gregorius de Valentia, Molina, Vasquez locis citatis.

10 Probatur assertio. Quia si Angelus ex priori loco in instanti moueretur ad extremum per medium, tunc simul & in eodem instanti esset in extremo & medio, & nihilominus tamen simul moueretur per medium, adeoque pertransiret medium; sed impossibile est, vt Angelus simul & in eodem instanti sit in extremo & medio, quod pertransit: dum enim per medium transeundo venit ad extremum, necessario in instanti eius motus terminatiuo, est extra medium: quia transire localiter per aliquid, est illud relinquendo ultra tendere. Accedit, quod de ratione motus localis per medium, est, vt prius tempore mobile sit in medio, quam in extremo, vt ex Aristotele ibidem docuimus: Ergo impossibile est vt Angelus per medium moueatur in instanti.

11 Et quia continuitas temporis est ex continuitate motus, iuxta Aristotelem. 4. Physic. tex. 99. & S. Thomam cit. quæst. 53. a. 3. necesse est, vt motus continuus sit in tempore continuo; motus autem discretus per medium, sit in tempore discreto; quanquam tempus hoc Angelicum, siue sit continuum, siue non, non est idem cum tempore, quod mensurat motum cæli, & quo mensurantur corporalia, quæ habent mutabilitatem ex motu cæli; siquidem motus Angeli nullo modo pendet ex motu cæli, sed est alterius & altioris rationis; cuius mensura per se non est motus cæli; vt notauit Sanctus Thomas ibidem; etsi per accidens &

secundum nos, nihil obstat motu cæli tanquam notiori mensurari etiam motum Angeli, vt recte Caietanus ibidem.

12 Atque hæc ratio vniuersim procedit de quouis motu per medium, etiam si Angelus locum solummodo contiguum & propinquum, priori relicto, occupet; imo etiam si ex loco inadæquato solum moueatur, extensione quadam ad locum adæquatam: nam etiam huius extensionis motus proprie dici non potest fieri per medium, nisi fiat successiue, adeoque in tempore, iuxta descriptionem motus per medium, quam ex Aristotele exposuimus dub. præced. Simul vero etiam ea ratione probatur, nec per potentiam quidem Dei absolutam, Angelum posse proprie loquendo, per medium moueri in instanti, nisi forte Angeli præsentia localis multiplicetur, de quo non est quæstio, vt recte Vasquez ibidem, quanquam ne hoc quidem casu, Angelus proprie, transeundo scilicet, moueretur per medium in eodem instanti, quo est in extremo; quia transire per medium est, relinquendo medium ulterius pergere: at vero si in eodem instanti simul esset in medio, & in extremo, tunc Angelus nec in eo instanti relinqueret medium, quia esset in illo, nec immediate post, quia post hoc instans non est aliud instans, nisi forte quod correspondeat nostro tempore: Ergo necessario aliquanto tempore etiam post illud instans maneret in medio: Ergo nec quamdiu est motus relinquitur medium; nec in aliquo instanti indiuisibili subsequente motum: Ergo per motum illum nullo modo relinquitur medium.

13 Fateor tamen, hanc assertionem, secundum id, quod superaddit præcedenti assertioni, posse reuocari ad quæstionem nominis tantum. Nam si dicatur, ad motum localem per medium non requiri, vt mobile prius duratione sit in medio, quam in extremo, ad quod per medium transit, sed sufficere, vt prius ratione vel natura in illo sit mobile, eo modo, quo sol dicitur illuminare terram per aerem, in quem sensum differit Suarez contra hanc assertionem citatus; tunc sane fatendum erit, motum discretum Angeli per medium, qui sit per solam extensionem loci inadæquati ad locum adæquatam, aut ex loco adæquato, ad alium locum adæquatam coniunctum siue contiguum, posse fieri in instanti, vt docet ibidem Suarez. Sed vt dictum dub. præced. modus hic loquendi minus proprius est: in quem sensum etiam ipse Suarez capit. 2. num. 3. dicit, Angelum occupando simul totum aliquem locum, etsi naturæ ordine prius occupet partem proximam, quam remotiorem, non tamen dici posse transire, cum ibi permaneat.

14 Assertio IV. An motus Angeli discretus, qui sit sine medio, fieri possit in instanti, videretur fore esse quæstio nominis; sed rectius affirmatur. Probatum & declaratum assertio. Negatiuam enim partem tuentur Sanctus Thomas hic cit. quæstio. articulo 3. alijque Thomistæ citati pro præcedenti assertionem; quos sequitur Gregorius de Valentia cit. quæst. 4. punct. 2. Illi enim absolute loquuntur de motu Angeli, ac simul etiam eas rationes afferunt, quæ procedunt de omni motu, siue sit per medium, siue non.

15 Videtur autem S. Thomas pro hac sententia
viti duplici ratione. Prima petitur ex ratione motus. *Quia de ratione motus est*, inquit Sanctus Thomas, *ut mobile aliter se habeat nunc, & prius*: quod fieri non potest in instanti. Quia quidem ratione, cum moueri in recto dicat existentiam mobilis, sub vtroque termino, à quo videlicet, & ad quæ, procul dubio fatendum est, nullum motum fieri posse in instanti: quia non potest in eodem instanti, mobile in vtroque termino existere: quod solum vult Valentia cit. pun. 2.

16 Sed hac ratione ex præsentia controuersia solum efficitur quæstio nominis: in qua facile oppositum ex alia terminorum non minus probabiliter explicacione defendi potest. Nimirum, si quis dicat, de ratione motus in recto non esse, existentiam mobilis sub vtroque termino; sed solum acquisitionem noui termini, cum connotatione prioris, qui fuerit derelictus; quod plane consonat cum recepta motus seu mutationis definitione, quæ est. *ut per eam mobile nunc aliter se habeat, quam prius*; quo modo loquuntur multi Doctores inferius citandi. Quia ratione, etiam plane fatendum est, motum discretum vnicum, adeoque non compositum ex pluribus mutatis esse eiusdem motus fieri posse in instanti, quod sit intrinsecum motui, & extrinsecum quieti; saltem quantum est ex ratione motus, ut dictum.

17 Secunda autem ratio S. Thomæ ad rem ipsam pertinet; & videtur esse hæc. Quia ad motum pertinet etiam initium motus: sed initium motus non est ipsum mutatum esse, sed instans aliquid præcedens mutatum esse, quod non est aliud, quam vltimum esse quietis, seu vltimum instans quietem terminans; quod semper ac necessario in omni motu interuenit. *Quia de ratione quietis est, ut quiescens non aliter se habeat nunc & prius, ac proinde in quolibet Nunc temporis mensurantis quietem, quiescens est in eodem (statu) & in primo, & in medio, & in vltimo. &c. unde non est possibile, ut aliquid in toto tempore præcedente quiescat in vno termino, & postea in vltimo instanti illius temporis, sit in alio termino; sed oportet assignare Nunc in quo vltimo fuit in termino præcedenti; ac proinde necessario acquisitio alterius termini, debet fieri in alio instanti, subsequente vltimum instans intrinsecum quietis. Ibi autem sunt multa Nunc sibi succedentia, ibi de necessitate est tempus, cum tempus nihil aliud sit, quam numeratio prioris & posterioris in motu.* Necesse est igitur, ut motus Angeli sit in tempore. Hæc videtur mens Sancti Thomæ citat. quæstione 53. articulo tertio, et si discursus ipsius variè explicetur, ut videre est apud Caietanum.

18 Et vero potest is etiam in hunc modum conformari. Si in motu Angelico datur vltimum Nunc intrinsecum quietis, tunc impossibile est moueri Angelum in instanti: sed verum antecedens ex dictis: Ergo, &c. Sequela probatur. Tum quia autores oppositæ sententiæ, qui Angelum in instanti posse moueri dixerunt, contra quos ibidem differit Sanctus Thomas, ea nituntur ratione; quod fieri possit, ut Angelus toto aliquo

tempore præcedenti quiescerit, & in vltimo instanti extrinsecum quietis moueatur, & sit in termino ad quem; qui proinde negant, Angelum quiescentem aliquo tempore, necessitari ad quiescendum etiam vsque ad vltimum terminatum, instans illius temporis: alias si hoc concederent, non dicerent, motum fieri in instanti. Tum quia si datur instans præcedens motum Angeli, iam in eo ipso instanti incipiet motus extrinsecum, qui proinde non fiet in tempore. Addi potest etiam hæc ratio. Quia si datur instans vltimum quietis; Ergo non potest immediate subsequi instans intrinsecum motus; sic enim darentur duo instantia immediata Ergo necessario inter instans vltimum quietis, & quodlibet mutatum esse, seu esse intrinsecum motus, intercedit tempus. ac proinde motus fiet in tempore, non in instanti.

19 Verum omnis hic discursus Sancti Thomæ, quomocumque formetur & instituat, nititur hoc principio, quod omne mobile aliquo tempore quiescens, necessario quiescat, vsque ad vltimum terminatum instans illius temporis: quod tamen non satis probatur à Sancto Thomæ; & negant contrariæ sententiæ auctores; qui dicunt, satis esse ut quiescat qualibet parte intrinsecum & constituyente ipsius temporis, etiam si in ipso instanti terminatio illius non quiescat, sed moueatur; quod etiam optima ratione probatur, ut dicemus.

20 Quare omnibus consideratis, & absolute loquendo, probabilius & rectius dici existimo, motum localem Angeli discretum vnicum, adeoque non compositum ex pluribus mutatis esse eiusdem motus, fieri in instanti. Ita docent complures veteres & recentiores Theologi, speciatim Albertus in 1. dist. 37. art. 23. & 24. Arimænsis in 2. dist. 6. quæst. 3. art. 2. & apud eundem Hybernicus; item Maior dist. 2. quæst. 12. Gabriel q. 3. a. 3. Scotus q. 11. & 12. Marsilius in 2. q. 7. a. 3. Henricus quodlib. 13. quæst. 7. & ex recentioribus Molina cit. quæst. 53. articulo 3. Vasquez disputat. 197. cap. 4. Suarez hic lib. 4. cap. 21. Albertinus tom. princip. 1. coroll. 16. punct. 1.

21 Probatum hæc sententia. Si enim datur vnicum instans, quo verum est dicere, Angelum iam mouetur localiter, & immediate ante non mouebatur localiter, nec immediate post mouebitur localiter, tunc verum est dicere, motum localem Angeli (nempe discretum, & qui fit absque transitu per medium.) fieri in instanti: sed verum est antecedens: Ergo, &c. Maior constat, quia qualibet res in vno tantum dicitur instanti esse, de qua pro vno tantum instanti verum est dicere, iam est, & immediate ante non fuit, nec immediate post erit: præsertim quia tunc talis res non incipit extrinsecum, sed intrinsecum; ita ut præcedens tempus seu instans, qualecunque demum illud sit, ad existentiam eius rei in recto nullo modo pertineat, nec intrinsecum ut patet; nec extrinsecum, tanquam principium eius extrinsecum

secum; quia ex hypothesi supponitur rem incipere intrinsece.

22 Minor probatur. Quia per motum discretum Angelus, cum immediate antea quiescisset, simul ac in eodem instanti, acquirit alium locum, siue deserendo simul priorem (licet hoc absque causa neget Gabriel loc. cit.) siue cum inadæquatus est, extendendo se ad nouā partem loci, conseruando priorem; siue etiam solum amittendo aliquam partem prioris loci iuxta variam mutationem localem Angeli, vt dictum dub. 1. quod principium totum etiam concedunt S. Thomas & Thomistæ; cum plane fateantur, omnem locum, qui per motum discretum Angeli acquiritur, simul & non successiue acquiri, vt superius dictum, dub. 1. Hoc autem velut principio posito, ita licet argumentari; Antè hoc instans immediate non est verum dicere, Angelus mouetur; si quietem immediate ante quiescit; dum autem quiescit nullo modo dici potest moueri; nec motus vnquam in vilo casu à quiete incipere potest, nisi extrinsece; vt verum sit dicere, iam non est motus, sed immediate post erit motus. Nec post illud instans vere dici potest. Angelum moueri; cum enim tunc sit in termino, ac proinde etiam sub eo quiescat, fieri non potest, vt tunc moueatur: Ergo solum vere dici potest hoc casu Angelum localiter moueri, tunc ac in eo tantum instanti, quo acquirit alium locum.

23 Nec obstat primo, quod tunc moueri transeat in mutatum esse: nam in mutationibus instantaneis simul est moueri seu mutari, & mutatum esse, vt patet in generatione, illuminatione, &c.

Nec obstat secundo, quod in motu locali corporum quies necessario durat, vsque ad instans terminatum totius temporis, in quo mobile est in termino à quo. Est enim quoad hoc diuersa ratio corporis & Angeli. Cum enim motus corporum, propter extensionem mobilis, necessario sit successiuus, etiam quoad acquisitionem termini, vt dictum, fieri non potest, vt motus corporis incipiat intrinsece; sed necessario incipit extrinsece, in illo ipso instanti, quod quietem intrinsece terminat. Secus est in Angelo, qui suum locum per motum discretum in instanti acquirit: cuius proinde motus potius respondet alijs mutationibus instantaneis corporum, vt generationi, & illuminationi.

24 Nec obstat tertio, quod hæc mutationes, sunt quasi termini (extrinseci) motus continui, puta alterationis vel motus localis. Hoc enim per accidens est, nec ista est causa adæquata cur aliqua mutatio sit aut possit esse instantanea, vt ex dictis constat.

Ex quibus etiam patet responsio ad fundamenta contrariæ sententiæ. Ad primum enim, quod à ratione motus petitur, iam antea responsum est; ad motum satis esse, vt mobile nunc se aliter habeat, quam antea; quod etiam fieri potest in instanti, vt dictum; maxime cum ipsemet etiam Sanctus Thomas citat. quæstion. 53. artie. 3. generationem & illuminationem vocet *mutationes instantaneas*.

Adsecundum, negatur mobile quoduis in omni motu quiescere necessario vsque ad vltimum, instans temporis, in quo mobile fuit in termino à quo, seu quod idem est; quietem desinere, necessario in vltimo sui esse: sed potest in nostro casu desinere, ac re ipsa desinere extrinsece, in primo sui non esse, quando iam est motus, ita vt illud instans sit intrinsecum motui, in quo proinde motus intrinsece incipit, & simul perficitur, per primum sui esse; & extrinsecum quieti, vt dictum; quemadmodum etiam sentiebant auctores illi, quos refert & refellere nititur S. Thomas ibidem: quem proinde licet Albertinus explicare conetur in fauorem nostræ sententiæ, nihil tamen est, cur in eo explicando laboremus, quando tam aperte suam mentem exposuit, vt quoad hoc bene etiam notauit Caietanus.

26 Accedit, quod etiam si quies terminaretur in instanti intrinseco; nihil tamen obstarer, quominus in instanti immediate subsequenti moueri posset localiter Angelus, vt recte notarunt Caietanus, Suarez, & Albertinus locis citatis; quia instans temporis discreti bene potest esse immediatum præcedenti instanti; non quidem vt vtrumque præcisè & adæquate respondeat instanti nostri temporis, vt indicat Caietanus, sic enim etiam in tempore nostro darentur eiusmodi instantia immediata: sed vt posterius respondeat tempori nostro, vt recte Suarez & Albertinus.

27 Assertio V. Probabilis videtur, velocitatem motus continui, in vnoquoque Angelo determinatam esse, ad certum tempus breuius aut longius, pro maiori aut minori perfectione Angeli: adeoque nec posse Angelum moueri pro libitu, ad quodcumque spatium, in tempore minori & minori in infinitum syncategorematicè. Ita docet Vasquez disputatione. 197. capit. 4. & Delrius libro secundo disquisit. mag. libro secundo quæstio. 16. & fauet Suarez Metaphys. disputat. 35. sect. 6. licet oppositum ex probabilibus defendant Albertinus loc. citat. numero decimo quinto, & Suarez hic capite 24. numero 6. post Alensem 2. part. quæstione 33. membr. 1. ad 1. & Capreolum in secundo distinctione 6. quæst. 1.

28 Probatur assertio. Tum quia velocitas motus in actu primo pertinet ad quandam perfectionem potentiæ motiue; non ergo potest esse maior & minor in infinitum; nisi etiam hæc pari proportionem crescat; quod fieri in Angelis non potest. Tum quia hoc magis est consentaneum modo operandi potentiæ motiue, ad extrinsecum; quæ itidem est determinata quoad velocitatem, vt dicitur quæstio. 5. Tum quia alias Angeli omnes essent inter se æquales, quoad virtutem se ipsos mouendi; cum tamen passionibus & proprietatibus sequantur perfectionem naturæ, ac ei, cæteris paribus, seruata debita proportionem respondeant.

29 Ex quibus proinde efficitur, Angelum quemque, quo est superior, eo velocius posse se ipsum mouere localiter, motu continuo. Quoad motum vero discretum fatendum est, non esse in

æqualitatem, nisi quantum ad hoc, quod Angelus, quo quisque perfectior est, eo maiorem locum adequatum sibi vendicat, ac proinde etiam cæteris paribus, hoc ipso velocius mouetur, quod æquali tempore, seu potius in paribus instantibus temporis discreti, semper maiorem simul locum acquirit, & deserit; maiusque adeo spatium percurrit, quam Angelus aliquis inferior; licet quoad singula mutata esse, non

maior mora consumatur, vel intercedat in vno Angelo, quam in altero, quia singula mutata esse æquæ omnia fiunt in vno instanti; nec opus est in vno Angelo, post singula mutata esse, maiori quiete, quam in alio: siquidem mouendo non defatigantur, ut idcirco cogantur seu breuiori, seu longiori tempore quiescere.

Q V Æ S T I O III.

De intellectu & cognitione Angelorum.

S. Thomas 1. p. q. 54. 55. 56. 57. 58.

Absoluetur hæc questio octo dubitationibus. I. Quid, & quotuplex sit intellectus Angeli; quidq; ipsius intelligere. II. De medio cognitionis Angelicæ, seu speciebus intelligibilibus: an nimirum; unde, quot, & quales species intelligibiles habeant Angeli. III. De obiecto cognitionis Angelicæ naturalis, respectu rerum immaterialium: an nimirum, & quomodo Angelus naturaliter cognoscat, tum D E V M, tum seipsum, tum etiam alios Angelos. IV. De obiecto cognitionis Angelicæ naturalis respectu rerum materialium, tum possibilem, tum actu existentium, vel etiam præteritarum, aut necessario futurarum. V. An & quomodo Angeli cognoscant futura contingentia. VI. An & quomodo Angeli naturaliter cognoscant actus internos alienæ mentis & voluntatis. VII. De obiecto cognitionis Angelicæ, respectu rerum supernaturalium. VIII. De modo cognitionis Angelicæ; an scilicet ea cognitio sit semper in actu secundo, & quidem plurimum aut omnium obiectorum simul, an etiam discursiua, vel habitualis, aut errori obnoxia.

D V B I V M I.

Quid, & quotuplex sit intellectus Angeli; quidque ipsius intelligere.

S. Thomas 1. p. q. 54. aa. 5.

Post locum, & motum localem Angeli, intellectus & potentias, quæ eidem Angelo conueniunt, proximus est intellectus & intellectio; tum vt naturâ prior voluntate, & operatione ad extra, tum etiam vt cæteris notior. Etenim Angelum esse substantiam natura sua intelligentem & intellectu præditam, tam clarum & perspicuum est, vt id etiam in communi Angeli notione includatur, vt dictum dub. 1. quast. 1. Quomodo vero hic intellectus Angeli se habeat, tum quoad substantiam, & actum suum; tum quoad principia interna seu species intelligibiles; tum quoad obiecta, & denique quoad modum & affectiones suas, restat deinceps explicandum, secundum seriem dubitationum superius propositam. Et quod ad ipsam substantiam ipsius intellectus & intelligere Angelici attinet, iuxta præfixum huic dubitationi titulum, sequentes assertiones statuimus.

Assertio I. Est in Angelo, intelligere seu actualis intellectio; & quidem nec de essentia Angeli, nec idem cum essentia, aut existentia eiusdem, sed realiter ab utroque distincta. Ita S. Thomas cit. q. 54. a. 1. & 2. & communis & certa Theologorum

ibidem, & cum Magistro in 2. dist. 3. quicquid Aristoteles in 12. Metaph. c. 6. & 9. insinuet, non solum Dei, sed etiam reliquarum Intelligentiarum essentiam, esse intelligere: quem ita etiam explicant & sequuntur Auerroes, Aphrodisiensis, & Philoponus. Sed quod absque errore defendi non potest, vt bene Vasquez disp. 198. c. 1. & Suarez hic lib. 2. cap. 2. num. 5. & quicquid etiam Durandus in 2. dist. 3. q. 5. indicet, cognitionem, qua Angelus seipsum cognoscit, esse suam substantiam.

Probatur assertio quoad singulas partes. Prima enim pars indubitata est; quia Angelus est substantia intelligens; Ergo naturaliter conuenit illi actus intelligendi seu actualis intellectio.

Secundâ pars, intellectio nem actuali nec esse essentiam, nec de essentia Angeli, quod ex instituto probat S. Thomas a. 1. Probatur. Tum quia de nulli? entis creati essentia est agere; cum omnis essentia creata sit in potentia ad esse; ac proinde multo magis ad agere, quod supponit esse. Tum quia essentia ipsa est inuariabilis & determinata; intelligere vero Angeli est varium & multiplex; etiam a parte rei. Tum quia plus differt actio rei à

substan-